

שפת אמת

המבואר

פר' וירא

מבואר על ידי
הרה"צ רבי פישל זינגרמאן זצ"ל

התוכן

תרל"ב: נקודת החיות המתגלית על ידי הסרת הקליפה הנקראת ערלה עמ' ג
מה שאדם מעורר את כל העולמות במעשיו זהו בחסד ה' עמ' ו
תרל"ג: בהסרת הערלה נתגלית השכינה המחיה את כל הבריאה עמ' ח
תרל"ד: הטעם שבשבת אין מבקשים על צרכי הגוף עמ' יא
עצתו של ממרא, הנסיון ושכרו עמ' טו
ביאור נסיון העקידה עמ' יז
טעם שישאל אוכלין מתן שכרה של המאכלת עמ' יט
תרל"ה: המילה מסירה את קליפות ע' אומות עמ' כ
כל הניסים שנעשים לבני ישראל הם בזכות האבות עמ' כב
תרנ"ו: האמת המתגלית בכח הדמיון שעל ידי האמונה עמ' כד

להשיג מדי שבוע
לתרומות, הערות והארות

ארץ הקודש: 03-7200159
ארה"ב: 718-9260874
9260874@GMAIL.COM

לשמיעת השיעורים בטלפון:
0732951385

בארה"ב (קול הלשון): 7183952440/3/1/2/9

וירא תרל"ב

נקודת החיות המתגלית על ידי הסרת הקליפה הנקראת ערלה

קודם המילה כמ"ש, ומבשרי אחזה אלוך. גם פ' וירא דכתיב וירא אלקים כו' טוב על כל הנבראים. וראיה זו קיימת לעד, ונותנת קיום והעמדה למעשה בראשית, והיא דבוקה ומיוחדת למי שיודע זאת שכל חיות העולמות מהשגחתו ית', כמ"ש תמיד עיני ה' אלקיך בה כו':

במדרש ואחר עורי נקפו זאת, כי בכל דבר יש נקודה חיות מהשם יתברך, ורק שצריכין להסיר הקליפה והחיצוניות שנקרא ערלה דחפיא ברית ובהוסר הערלה ממילא מתגלה הנקודה כנ"ל. וזה וירא אליו, שנתגלה לו הפנימיות שהי' בעצמותו נסתר ונכסה

במדרש ואחר עורי נקפו זאת, וז"ל המדרש ואחר עורי נקפו זאת ומבשרי אחזה אלוך, אמר אברהם אחר

שמלתי עצמי הרבה גרים נקפו (- נאספו), באים להרבך בזאת הברית (ברית המילה), ומבשרי אחזה אלוך, (על ידי שמלתי את ברית המילה זכיתי לגילוי אלוך), אלוני שעשיתי זאת מדיכין היה הקב"ה נגלה עלי - וירא אליו ה'.

כי בכל דבר יש נקודה חיות מהשם יתברך, ורק שצריכין להסיר הקליפה והחיצוניות שנקרא ערלה דחפיא ברית, ובהוסר הערלה ממילא מתגלה הנקודה כנ"ל. מבואר כאן מה שאמר אברהם אבינו שדווקא אחר הברית נגלה אליו ה', שבאמת יש בכל יהודי יש קדושה וחיות אלוקית מה' יתברך, אלא שיש בו קליפה החיצונית הנקראת "ערלה דחפיא ברית", והיא הערלה הפנימית, וכנגדה מכוונת הערלה החיצונית, וכשנתן לנו השי"ת מצות מילה נתן לנו עמה כח שבשעה שנסיר את הערלה המסירה את הברית החיצונית תסור גם הערלה דחפיא ברית הפנימית, וממילא מתגלית הברית שהיא הקשר העצמי שבינינו להשי"ת.

וכמו שלענין שבת נאמר (שמות לא, יז) "ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם", דהיינו הקשר העצמי וההתגלות שנרגשת ליהודי בש"ק, היא אות בינינו ובין להקב"ה לעולם, כך ענין זה של ביני ובין בני ישראל קיים גם בברית מילה¹, שיש ליהודי קשר עצמי בינו לבין קונו אשר אינו תלוי בדבר, רק בהיות נשמתו חלק אלוך ממעל ממש, אלא שיש ערלה המכסית את הברית, דהיינו שהיא המסתירה קשר זה ומונעת ממנו להתגלות בפועל, ועל כן כאשר מסלקים וקורטים את הערלה מתגלית בדרך ממילא הברית הקיימת לעד ולעולמי עולמים.

[1] בזה"ק (תיקו"ז נז): מדמה השבת לברית, ואומר שהוא כפשוטו שמי שמחלל את השבת כאילו חילל ברית קודש ממש, וחזינן שהוא פועל שווה ממש ששניהם בגופו של אדם ממש "מאן דמחלל דא כאילו מחלל דא, תפילין דרישא לקבל זכור תפילין דיש לקבל שמור מה רשות הרבים איהו חילול שבת אוף הכי אות ברית איהי חלול דיליה זונה, ודא רשו נוכראה". ופירש המתוק מדבש שם שגם בחילול שבת וגם בפגם ברית קודש גורם להוציא ניצוצין קדושים מרשות הקדושה לרשות הסט"א רח"ל.

וראה דבריו הנפלאים של האבן עזרא על הפסוק ביני ובין בני ישראל (שמות לא טו) וז"ל "ובמילה כתוב ברית גם אות וככה בשבת, והגאון אמר כאשר ימצא נמול בפריעה ידעו המוצאין אותו שהוא מיישראל וככה כאשר לא יעשה מלאכה בשבת או לא ישא ויתן בשבת" וחזינן ג"כ כנ"ל שהוא בחינת ברית ממש.

אם כי מובן שלולי כח השי"ת שנתן לנו כח המצוה לא יכול היה האדם לעשות פעולה פנימית זו על ידי הפעולה החיצונית של הסרת בשר הערלה, אלא שהקב"ה הוא אשר תלה שתי פעולות אלו זה בזה, שהקליפה הפנימית סרה כשמסירים את הערלה החיצונית², ואברהם אבינו שעשה את המצוה כראוי עם כל דקדוקיה ופרטיה כאשר נראה אליו ה' על כן ממילא נתגלה אצלו הנקודה הפנימית, כמו שנרמז בפסוק "וירא אליו ה'" שנתגלה לו הנקודה הפנימית, ונמצא דהתגלות זו של וירא אליו ה' אינה התגלות חיצונית אלא התגלות פנימית בנקודת נפשו.

וזה וירא אליו, כמו "מאליו", היינו שההתגלות היתה ממנו ומיניה וביה, וזהו לשון "אליו". **שנתגלה לו הפנימיות שהי' בעצמותו נסתר ונכסה קודם המילה כמ"ש, ומבשרי אחזה אלוך**. בליקוטים (ד"ה ברש"י וירא אליו ה' - לבקר את החולה) כ' וז"ל, כתיב כי חולת אהבה אני, האהבה נסתרת וכשאין יכולין להוציא מהכח אל הפועל נקרא חולת אהבה (כאשר האדם מרגיש את האהבה ומרגיש את הצורך להוציא מהכח אל הפועל ואינו יכול שאז נקרא חולה אהבה, וקודם המילה כתיב בזהר הקדוש הוה אטם, כי הערלה הסירה האורות, קודם המילה היתה האהבה מסותרת, על ידי הערלה המסתירה את האהבה), ומכל מקום היה האהבה מסותרת כמו שכתוב "ומצאת את לבבו נאמן לפניך", עוד כשהיה אברהם היה נמצא הקדושה בתוך ההסתר, כמו שכתוב "בחרת באברהם", (בפסוק כתוב "אתה הוא ה' האלוקים אשר בחרת באברהם וקראת שמו אברהם", ואע"פ שחז"ל אומרים שנקרא בשם אברהם משום שלא היה לו שליטה על אותם ה' איברים שאינם ברשותו של אדם, והקב"ה נתן לו מתנה שיהיו בשליטתו, אבל עצם לבבו בוודאי שהיה גם קודם לכן מלא אהבה להקב"ה), והיה נקרא חולת אהבה, כי עיקר מידתו של אברהם אבינו ע"ה אהבה כנודע, ואחר כך שמל עצמו כתיב "וירא" לשון ראייה שנגלה הקדושה שהיה בו, וזה שאמרו ז"ל לבקר את החולה, שנגלה הארת הקדושה לעורר בחינת האהבה שהיה בחינת חולת מקודם, ואז התחיל להתגלות (וממילא התחלה להתרפאות המחלה).

דיוק לשון וירא
"אליו"

גם פי' "וירא" דכ' "וירא אלקים כו' טוב" על כל הנבראים [אחרי בריאת כל נברא ונברא כתיב "וירא אלקים כי טוב", וכן אחר כך] כלל ואמר "וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאוד". **וראייה זו קיימת לעד, שהיא הנותנת חיות בכל הברואים, ונותנת קיום והעמדה למעשה בראשית, ראייה זו היא נקודת החכמה המחיה את העולם וגרמה לכל הנבראים להיות בבחינת "טוב מאוד" לנצח.**

הראיה נותנת
קיום תמידי
למעשה
בראשית

וכדברי הרמב"ן על הפסוק שם, אחרי שמביא את לשון רש"י: **"אבל הסדר במעשה בראשית, כי הוצאת הדברים לפועל נקרא אמירה, ואמר אלקים יהי אור, ואמר יהי רקיע, ואמר תרשא, (ענין דיבור הוא גילוי השכל, כמו שרואים להבדיל אלף אלפי הבדלות עד אין קץ בבשר ודם שהשכל גנוז במחשבתו ועל ידי האמירה הוא מוציאם מהכח אל הפועל) וקיומם יקרא ראייה**, (דבר ה' שעליו נאמר בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם אינו נפסק אלא הוא תמידי וכמ"ש ודבריו חיים וקיימים לעד, אך מכל מקום צריך בנוסף לבחינת הדיבור גם את כח הראיה כדי שיקיים את החפץ, הן להרכיב את כל הפרטים המרכיבים את החפץ ולעשותו כח אלוך³, שלזה נצרך שפע אלוך תמידי, וכמו שמפרש הרמ"א (או"ח סימן ו') תיבות

ההבדל בין דיבור
ה' לראיה

[2] וראיה לזה מה דאיתא במשנה (נדרים ל"א). קונם שאני נהנה לערלים מותר בערלי ישראל ואסור במולי עובדי כוכבים, שאני נהנה למולים אסור בערלי ישראל ומותר במולי עובדי כוכבים, שאין הערלה קרויה אלא לשם עובדי כוכבים שנא' כי כל הגוים ערלים וכל בית ישראל ערלי לב, ואומר והיה הפלשתי הערל הזה ואומר פן תשמחנה בנות פלשתים פן תעלוזנה בנות הערלים. עכ"ל. וחזינו מכל זה: א. שיעקר ענין הערלה הוא הערלה הפנימית ערלת הלב ועל שמה קרויה ערלת הגוף, וישראל אינם קרויים בשם העצם של "ערל" כי באמת יש ביניהם לבין הקב"ה ברית אלא שקשר זה שכבר היה בעצמותו קודם הברית, מתגלה על ידי הסרת הערלה, ב. שאין ענין זה מועיל בעכו"ם שאף אם מלו עצמם ערלי לב המה, כי לא נצטוו על כך ולא ניתן להם כח זה.

[3] בעץ חיים ובאוצרות חיים שער העקודים מבואר כי עשיית הכלים נעשה על ידי הבחינה הנקראת ראייה והסתכלות, כמו שכתוב וירא אלקים את האור כי טוב עיי"ש.

"ומפליא לעשות", שהפלא הכי גדול בבריאה הוא קיום הנשמה בגוף), והענין להורות כי עמידתם בחפצו, ואם החפץ יתפרד רגע מהם יהיו לאין, וכאשר אמר בכל מעשה יום יום וירא אלקים כי טוב, וכשישי כאשר נשלם הכל וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאוד.

חפץ ה' המקיים
כל עת את
אותיות הדבר ה'

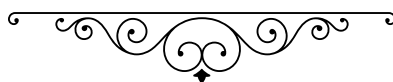
וידוע מש"כ בהקדמת מוהר"ו זיע"א על שער ההקדמות "ובענין ספרי הקבלה האמיתיים הנמצאים אמר לנו מורי זלה"ה כי שלשלת קבלת הראב"ד ובנו הר"י סגי נהור ותלמידיו עד הרמב"ן ז"ל תלמידו תלמידו כולם קבלה אמיתית מפי אליהו ז"ל שנגלה אליהם. וביאור הרמב"ן שעשה על התורה הוא עמוק מאוד ואין מי שיוכל להבינו שדבריו סתומים עד מאד והוא ספר יקר ונחמד מאד למבינים אותו". ומכל מקום אנו צריכים לנסות ללמוד את דבריו הקדושים בבחינה של "תורה היא וללמוד אני צריך".

עכ"פ רואים מדברי הרמב"ן שיש ב' ענינים, הא' האמירה שהיא מכח אל הפועל, והב' הראיה שהיא דרגה גבוהה ובאה מעצם 'חפץ ה'". ושני ענינים אלו מבוארים בפסוקים, דבפסוק אחר כתוב (תהלים קלה, ו) "כל אשר חפץ ה' עשה בשמים ובארץ בימים ובכל תהומות", ומשמע שבחפץ ורצון לבד נעשו, ובמקום אחר (תהלים לג, ו) כתיב "בדבר ה' שמים נעשו", וליכא סתירה בזה, כי עצם הבריאה נהיה על ידי חפץ ה', אלא שהלבוש שבו נתגלה החפץ בעולם העשיה נקרא דבר ה', והוא המוציא מהכח אל הפועל.

ומוסיף הרמב"ן עוד ואומר, שעיקר קיום החפץ הוא תמיד מהדרגה הראשונה של רצון ה' שהוא המקיים בתמידות את הנברא מאין ליש. ואפשר לומר עוד שחפץ ה' הוא גם הנותן בכל שעה כח לבחינה הנקראת דבר ה', היינו שיצא השפע מהכח אל הפועל, והדברים עמוקים מאוד, והוא רחום יכפר עוון.

התדבקות
הנבראים
בראית ה'
המחיה את
הבריאה על ידי
עצם הידיעה
בזה

והיא ה' וירא אלקים כו' טוב", ראיית ה' על כל הנבראים המקיימת את הבריאה, דבוקה ומיוחדת, למי שיודע זאת שכל חיות העולמות מהשגחתו ית', כמ"ש (דברים יא, יב) "תמיד עיני ה' אלקיך בה" כו', אשר פסוק זה בא לומר לנו כי יש על ארץ ישראל ראיית ה' היא תמידית בלי הפסק, והיא בחינת השגחה פרטית תמידית, כי ראייה זו והשגחה זו נותנת חיות באופן תמידי, אף כאן הכוונה "וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאוד" שראיה זו היא ראייה תמידית וקיימת לעד, וכמ"ש "בדבר ה' שמים נעשו" ו"ודבריו חיים וקיימים", פירוש שאותם דבורי ה' שהיו את כל העולמות מאין ואפס המוחלט - מהווים תמיד את כל הבריאה, וכמו שאומר רבינו הבע"ל שם טוב הק' על הפסוק "לעולם דברך נצב בשמים", שדברך שאמרת "יהי רקיע בתוך המים" והיוה את הרקיע מאין ליש הוא מהוה תמיד את כל העולם, והכי נמי אותה ראייה של 'וירא אלקים כי טוב' היא ההשגחה התמידית של כל הברואים ולא שייך שתפסק, כי ראייה זו היא קיום הנבראים, ו"מעשה בראשית" שהם הברואים בדרגה האחרונה מארבעת העולמות שהיא עולם העשיה צריכה להיות דבוק תמיד בנקודה הראשונה שהיא כוח האצילות שהוא השפע.

וירא תרל"ב

מה שאדם מעורר את כל העולמות במעשיו זהו בחסד ה'

עליונים במעשה המצוה, שעל ידי המעשה גשמי נפתח המשכה במה שלמעלה ומשם יותר עד אליו ית' ממש. אבל להאדם רק פתח כחודה של מחט. אף שהוא כחום היום, והוא בח' אברהם - אהבה שהוא ביטול באחדות גמור, עם כל זה זכר כי הוא רק בשר ודם - "בפתח האוהל".

והוא יושב פתח האהל, שצריך האדם לידע אף כי יש להקב"ה נחת רוח ממעשה בשר ודם, וכל העולמות תלוין בהתעוררות מעשים טובים מהתחתונים שע"ז מתגלה השגחתו ית', עם כל זה הוא בפתח, והיינו שהשי"ת עשה כן להיות נתלה דברים

והוא יושב פתח האהל, שצריך האדם לידע אף כי יש להקב"ה נחת רוח ממעשה בשר ודם, וכל העולמות תלוין בהתעוררות מעשים טובים מהתחתונים, והם קיימים בזכותם, כמאמר הכתוב (ירמיה לג, כה) "אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי", שאם היה העולם בטל מתורה ומצוות היו כל העולמות נחרבים, וכדאי' בזוה"ק (לך פ"ב, ב), **תא חזי, ע"מא דלעילא אצטריך לאתערותא דע"מא תתאה,** (העולם העליון צריך להתעוררות של העולם התחתון).

ועי' זוה"ק (בא ל"ב, ב, מובא בבני בינה), **דהא כד ישרא' עבדין עובדין דלא כשרן,** (כשישראל עושים מעשים שאינם כשרים), **כביכול מתישין חילא דקוב"ה,** (כביכול מתישין כוחו של הקב"ה), **וכד עובדין עובדין דכשרן, יהבין תוקפא וחילא לקוב"ה,** (וכשעושים מעשים טובים כביכול נותנים כח להקב"ה), **ועל דא כתיב תנו עוז לאלוקים, כמה בעובדין דכשרין,** (ועל זה כתיב תנו עוז לאלוקים על ידי מעשים טובים).

השפעתו ית'
מתגלה על ידי
מעשינו הטובים

שעי"ז מתגלה השגחתו ית', שכן עשה השי"ת ש[התחדשות שפע] כל העולמות וחיותם תלויים במעשה התחתונים, וזה נקרא בספרי הקבלה "העלאת מ"ן" - העלאת מיין נוקבין דהיינו התעוררות מצד המקבל, ודווקא על ידי מעשינו בתו"מ יש התעוררות מ"ן, וכמו שאמרו חז"ל (ב"ר יג יג, תענית כה:) אין טיפה יורדת מלמעלה שאין טיפיים עולים כנגדה, וזה מורה לנו יסוד וכלל גדול בכל הנהגת הבריאה, שבכל דבר צריך להיות קודם כל אתערותא דלתתא ואחר כך יש אתערותא דלעילא.

וכדאי' בזוה"ק בא (ל"ב, ב), **ותנינן לא אתחזי אשנחותא דלעילא אלא כד אחזי לתתא עובדא** (אין ההשגחה העליונה תלויה ומתעוררת אלא דווקא כנעשה למטה מעשה בפועל), **ומדאתעבר עובדא, אשנחותא לעילא אתער,** (ומשנעשה מעשה בפועל מתעוררת ההשגחה מלמעלה למטה) **ובגין כך כולא בין לטב בין לביש בעובדא תליא מילתא** (ועל כן הכל בין טוב ובין רע תלוי במעשה).

ההשגחה
העליונה היא כפי
מעשינו למטה

ויש לדעת שאע"פ שעצם ההשגחה אינה תלויה בנו, מכל מקום התגלות ההשגחה שתהיה בגילוי תלויה בנו, שאם אנו מגלים את כבודו ית' במעשינו גם הוא מצידו מגלה השגחתו בגילוי, ואם ח"ו להיפך אז אנו גורמים ח"ו שגם הוא ינהיג אותנו באופן של הסתר רח"ל.

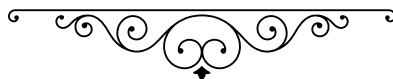
עם כל זה הוא בפתח מלשון פתיחה, והיינו שהשי"ת עשה כן להיות נתלה דברים עליונים במעשה המצוה, כדאי' בזוה"ק ויחי (ר"כ א ב), **תא חזי כל הנקרא בשמי** [ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו], **כמה עילאין עובדין דמלכא קדישא, דהא באינון בריין דאיהו עבד לתתא קטיר לון במלין עילאין,** (כמה גדולים מעשיו של המלך הקדוש, שהרי אלו הבריות שהוא עשה למטה, קשרם בדברים ובמילים עליונים שלמעלה, והיינו שעל ידי המשכה למטה נפתחות

על ידי מעשה
המצוות נמשכות
צינורות החיות
אל העושה

ההמשכות למעלה, וכל דרגה המעוררת את הדרגה שלמעלה ממנו), וכך נמלין לון להתא ועברי בהו עוברא, אתער ההוא מולא דלעילא דקמיר בה (וכשלוקחים אותם הבריות בעולם, ועושים בהם מעשים מתעוררים שורש המעשים למעלה הם קשורים בה), שעל ידי המעשה גשמי 'נפתח' המשכה במה שלמעלה ומשם יותר עד אליו ית' ממש, שהוא הפותח ולא האדם, אבל להאדם רק פתח כחודה של מחט. צריך האדם לדעת שאמנם הוא פותח את הפתח, אבל פתיחה זו אשר מכוחו אפשרית רק בבחינת כחודו של מחט, ומודגש ב' ענינים, הא' עד כמה צריך להשגיו מאוד על המעשים שלו הן לטוב והן למוטב, כי ככל שעושה למטה כן מתעורר למעלה, וממילא לא יזלזל במעשיו ויעשה רק מעשים טובים, והב' שצריך לדעת אחרי כל המעשים שעושה, מכל מקום הפתיחה שפותח אינה אלא רק כחודו של מחט, ורק הקב"ה הוא הפותח.

ענוונותו של
אברהם

אף שהוא כחום היום יש ב' בחינות באהבה האחת כמים [והיא מיסוד החסד] והאחת כרשפי אש [והיא מיסוד הגבורה], ור"ל דהוא היה באהבה זו שממקור החסד. והוא בחי' אברהם - אהבה שהוא ביטול באחדות גמור, כמו שכתב רבינו (בחי' לנח תרל"א) "אבל אברהם שהיה למעלה מהטבע מענין אהבה מקלקלת השורה, ואהבה גי' אחד הוא מיוחד להשי"ת בלי הסתר כלל", ככל שאדם יוצא מאהבתו העצמית שאוהב את עצמו כך הוא יותר אוהב את השי"ת, ומי שאוהב את השי"ת ומיוחד אליו, דהיינו שכל כוחות האהבה שבנפשו מיוחדים להבורא ית"ש, אין זה אלא מי שכוחות האהבה שנמצאים בנפשו פנימה כולם מיוחדים לבורא, והוא מפקיר את עצמו לגמרי - שאין בו שום אהבה לעצמו ולעניני עולם הזה, ובזה היה אברהם מיוחד - "אחד היה אברהם", וכלשון השפ"א בליקוטים (השמטות לפרשת לך לך פ"א) "שפירוש אהבה להיות ממש אחד מיוחד לבוראו, שאהבה גי' אחד, והוא שאין לו הרגש שלא יהיה בטל לאהבת בוראו", עם כל זה זכר כי הוא רק בשר ודם - "בפתח האוהל".

וירא תרל"ג

בהסרת הערלה נתגלית השכינה המחיה את כל הבריה

במדרש אחר עורי נפקי זאת כו'. כי

בהסיר החיצוניות ערלה דחפא ברית, נתגלה הפנימיות שיש בכל מקום, וכן שמעתי מאמוז"ל פירוש "זאת", שאין שום דבר לבד זה כו', ונקודה זאת היא מחיה כל, רק שנסתר. וכפי שמניח האדם מלהתדבק בחיצוניות נתגלה לו הפנימיות, וזה שנאמר "וירא אליו" כו', ונתגלה נקודה זאת בכל מקום כנ"ל.

ועל זה נברא האדם בעולם הזה, להעיד כי השם יתברך מחיה כל, וזה עצמו כח ישראל יותר ממלאך, כי עדים הנוגעים

פסולין להעיד, ואם היה נגלה האמת לבני ישראל כמו למלאכים, שיודע ורואה בעין שכל חיותו הוא שמקיים רצון הקב"ה, אם כן הוא מחפש טובתו, רק לפי שנסתר האמת בעולם הזה ונקרא עלמא דשקרא, ובני ישראל מתגברין ומעידין על השם יתברך, ומקבלין מלכותו שלא להנאתם, שצריכין לבטל רצונם, זה עדות שלימה, וכן איתא במדרש שבני ישראל והקב"ה מעידין זה על זה עיין שם, וגם בשמירת שבת איתא המענג את השבת כו' פירוש מוז"ל שלא אמרו המענג את עצמו בשבת רק המענג את השבת שיהיה לו תענוג בבוא יום השבת, שבו שבת א-ל מכל מלאכתו, ומתוך שמחה זו שוכח כל צערו וכל טרדותיו בו.

במדרש (ב"ר מח, ב) **אחר עורי נפקי זאת כו'.** הבאנו לעיל לשון המדרש, כי **בהסיר החיצוניות ערלה דחפא ברית, נתגלה הפנימיות שיש בכל מקום** ענין זה כבר נתבאר לעיל, שיש נקודה פנימית של אור השם יתברך, החיות המחיה את הכל ונמצאת בכל מקום, אלא שיש ערלה המכסה נקודה זאת, וכשנוטלים הערלה הזאת מתגלית הנקודה הפנימית. **וכן שמעתי מאמוז"ל פירוש "זאת", שאין שום דבר לבד זה כו',** תיבת 'זאת' קאי בכל מקום על השכינה הקדושה כידוע כדא' בזה"ק (האזינו רצו, ב) "זאת דא שכינתא", ונקראת כך על שם שיש בה כ"ב אותיות התורה מא' עד תי"ו ויש בה ג"כ התגלות ו' המידות, וראה מה שכתב בשפת אמת חקת תרל"ג "כי מלכות שמים נקראת זאת, בעבור כי אין קיום לשום דבר בעולם להיות נאמר עליו כי היא זאת, רק מלכותו ית' אשר בכל משלה", דמכיון שהשכינה ממלאת כל עלמין ומחיה את כל הנבראים, נמצא שעל כל דבר ניתן לומר זאת היא חיות השם יתברך, ונקודה זאת היא מחיה כל, רק שנסתר.

וכפי שמניח האדם מלהתדבק בחיצוניות לפי מה שעוזב במחשבה ובמעשה את ההתדבקות בחיצוניות, נתגלה לו הפנימיות, האדם יכול לראות מהחיצוניות את הפנימיות, כי מה שהחיצוניות מסתירה את החיות הפנימית שמכח זה מתעוררים בו אהבות זרות, הרי זה רק בכדי שיגלה את האהבה הפנימית, דהיינו שימאס באהבה החיצוניות ויבחר בפנימית, מפני שבחינת האהבה צריכה להיות תמיד בהתעוררות מחודשת ואם לא נדבק באהבה שבפנימיות, ממילא תתעורר בו האהבה החיצונית ולכן צריך ומוכרח הוא לעורר עצמו בכל עת לאהבתו ית', וזה שנאמר "וירא אליו" כו', אליו ומתוכו, בכל מקום הוא נמצא, ונתגלה נקודה זאת בכל מקום כנ"ל. וכמובא בליקוטים וירא בסוף הפרשה "כי המילה להתגלות נקודה הפנימיות שבכל דבר רק ערלה דחפא על הברית, ולכך מסירין הכיסוי ונגלה הפנימיות, וזה שכתוב וירא אליו, שנתגלה הפנימיות, כמו שכתוב בתרגום "ואתגלי ליה ה'", שנתגלה השורש שבכל דבר" כו'.

החיצוניות
מסתירה ומונעת
מדביקות
בפנימיות

ועל זה נברא האדם בעולם הזה, להעיד כי השם יתברך מחיה כל כמאמר הכתוב (ישעיה מג, י) אתם עדי נאום ה', וזה עצמו כח ישראל יותר ממלאך, כי עדים הנוגעים פסולין להעיד, [משום שעד הנוגע מחפש טובתו של חבריו], ואם היה נגלה האמת לבני ישראל כמו למלאכים, שיודע ורואה בעין שכל חיותו הוא שמקיים רצון הקב"ה, שעל כן נקרא מלאך בכינוי זה שמשמעותה שליח (כמו "וישלח יעקב מלאכים" עי' ברש"י), אם כן הוא מחפש טובתו, אע"פ שאצל מלאך שאינו בעל בחירה לא שייך נגיעה, מכל מקום אם היה האיש

העדות על
בריות שמים
וארץ דווקא
על ידי ישראל
שנסתר מהם
התגלות

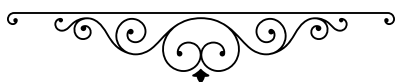
הישראלי משיג זאת שכל חיותו היא הקב"ה, נמצא שבעדותו על מציאות הקב"ה הרי הוא מחפש ודורש את חיותו שלו עצמו, שהרי הוא מרגיש שהקב"ה הוא חיותו, ורק שמאחר שהוא נסתר הרי הוא רוצה לגלותו בעדות על בריאת שמים וארץ, רק לפי שנסתר האמת בעולם הזה ונקרא 'עלמא דשקרא', העולם הזה - כפי שמראה עצמו למציאות - הוא השקר הגדול ביותר, ולכן נקרא עולם זה בשם עולם השקר ולא בשם עולם השקרנים, כי העולם עצמו הוא השקרן בכך שמעלים על מציאות השם יתברך, ובני ישראל מתגברין ומעידין על השם יתברך, ומקבלין מלכותו שלא להנאתם כמאמר "ומלכותו ברצון קבלו עליהם", שצריכין לבטל רצונם כשור לעול וחמור למשא בקבלת עול שלימה, זה עדות שלימה.

וכן איתא במדרש שבני ישראל והקב"ה מעידין זה על זה עיין שם, וכמובא בתוס' (חגיגה ג.) שלשה מעידין זה על זה ישראל ושבת וקוב"ה, וגם בשמירת שבת איתא (שבת ק"ח.) המענג את השבת נותנין לו נחלה בלי מצרים כו', פירוש מו"ל שלא אמרו "המענג את עצמו בשבת" שאז היתה המשמעות שצריך לענג את גופו בשבת, רק "המענג את השבת" שתכלית פעולותיו היא כדי שיהיה להשבת תענוג, שיהיה לו תענוג בבוא יום השבת, שבו שבת א-ל מכל מלאכתו וראיה זו מובא ג"כ בשל"ה הק' ובשאר מפרשים, אלא הם מפרשים ע"ד אחר שצריך לענג את השבת גכ בתורה ותפילה ועבודת השם יתברך - אע"פ שבוודאי צריך לענג גם את גופו, ולפי דברי רבינו נמצא ששני הפירושים שאי' בגמ' "המענג את עצמו", וגם "המענג את השבת" חד הם, שצריך לענג את גופו מתוך שמחת ה' יתברך שבו שבת קל מכל מלאכתו, ומתוך שמחה זו שוכח כל צערו וכל טרדותיו בו מכיון שכל משאלות לבו הוא לשמוח בה' ולהתענג על ה', ממילא כשמענג את השבת "נותנין לו כל משאלות לבו" ומסירין ממנו כל צערו.

וזהו השל"ה הקדוש (מסכת שבת פרק נר מצוה לז): וארז"ל (שבת ק"ח, א), כל המענג את השבת, ולא אמרו כל המענג בשבת, כי האדם לא יהיה כוונתו על עצמו לענג, רק יעשה העונג בשביל כבוד שבת, זהו וקראת לשבת עונג, שתקרא להשבת עונג. כענין מי שמזמין אורח חשוב וגדול שעושה סעודה לכבודו, ובלא האורח היה קשה עליו ההוצאה והתענוג. וכן פירש הזוהר (ח"ב מו, א) וקראת לשבת, דיזמין ליה לפתורא מתתקנא כדקא יאות במיכלא ובמשתיא וכסות נקייה. ועל כן אותן הממלאין בטנם כסוס וכפרד אין הבין, לילך אחר הערב, ורווחא לבסומא שכיחא, ואחר כך מרוב מאכלם נופל תרדימה עליהם ומבלים מוחם, אלו אין נקראים מענגים את השבת, אלא הם מענגים את עצמם בשבת. על כן יכלכל דבריו במשפט, והחכם עיניו בראשו, כשיושב לאכול בבוקר, אף על גב שיאכל וישתה כראוי, אין הכוונה למלאות בטנו, כי לא מנוחה ועונג יקרא לזאת, אלא איבוד המאכל והגוף, גם הפסד הנפש שלא יוכל לעמוד על עמדו מרוב שביעתו כדי לעסוק בתורה ובמצות כאשר ביארנו. אבל הענין הוא שיאכל וישתה בשמחה ובטוב לבב מאכל טוב ויפה מוטעם ומתוקן קל העיכול מעט הכמות ורב האיכות, ובלבד שלא ימלא כריסו. וישתה שתים שלוש כוסות של יין לשמח את לבו, הכל לפי מה שהוא אדם. ויקום מתוך שמחת אכילתו לקבוע לימודו, או ישן מעט לנוח ראשו ואבריו, ואחר כך ישב ללמוד נושא ונותן בעומקה של הלכה כפי השגתו והבנת שכלו. עד שיגיע זמן המנוחה, ויתפלל תפלתו כראוי ויפטר לשלום. ויתקן מאכל שולחנו לאכול סעודה שלישית, ויאכל אותה בשמחה ובטוב לבב לקיים וקראת לשבת עונג, וימשוך בה זמן הראוי לו, ויזכור דברי תורה בתוך השלחן כאשר כתבנו, ויברך על מזונו בכוס של יין, ויפטר לשלום ללמודו או לבית הכנסת לסדר שירות וזמירות לנוח תהילות יתברך ויתעלה, הכל לפי המקום ולפי הזמן. וכן כתב האבודרה"ם בשם חכם אחד, שזה טעם אחד על דרך הנגלה מה שציונו הש"י לאכול שלוש סעודות, כי אז לא ימלא בטנו.

תענוג הרוחני
של שבת משכח
מהאדם צערו
הגשמי

ומקובל מעשה אשר העיד עדות נאמנה, איזה יהודי שזכה להיות אצל הקדושת לוי בשב"ק בסעודת צפרא דשבתא (שאז עיקר הענין של עונג וכבוד שבת כמאמר הגמ' כבוד יום עדיף), שלאחר עבודתו בשעות ע"ג שעות בכלות הנפש גדול, אכל כזית מצומצם, וראו כל הסובבים איך שיש לו עונג גדול עד למאוד, עד שגוי אחד ראה את גודל העונג שיש לו להצדיק בשעת אכילתו ונשבע שמעולם לא היה לו שום תאוה כצדיק זה בשעת אכילתו הכזית חלה. יה"ר שנזכה לענג את השבת ולעשות רצוננו כרצונו ואז נזכה ליום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים אמן ואמן.

הטעם שבשבת אין מבקשים על צרכי הגוף

להתקרב להשי"ת שהוא מקרב גם רחוקים. רק אברהם אבינו ע"ה לפי גודל כחו היה שפל בעיניו. ואיתא וירא לבקר את החולה. דכתיב חולת אהבה כו' כי בודאי צריך האדם לבקש לקרב גם גופו וכל איבריו להקדושה. והוא ענין התפלה בחול. אבל יש דרך אחר לאדם גדול וקדוש שבוש לבקש התקרבות גופו כמו שכתוב ואנכי עפר ואפר ועל ידי שיושב בפתח ומשליך גופו ונפשו ומשתוקק רק לעשות רצון בוראו. וכמו בשבת קודש דכתיב ממצוא חפצך כו' על ידי שמתגלה בש"ק הארה יתירה צריך האדם לשכוח עניני גופו וניתקן רק בקשה למנוחה וטהר לבנו כו' רק ממילא בודאי האדם שנזכר לפני השי"ת ממילא כתיב אין מחסור ליראיו וממילא מי שיש לו חולה מתרפא על ידי תפלת שבת ג"כ אף שאיננו מתפלל עליו וזהו ענין לבקר את החולה כי מנקודה הפנימיות נמשך חיים ורפואה לכל הדברים הנשרשים שם:

במדרש תנחומא בחול י"ח ברכות ובשבת שבע כו'. ובמדרש רבה ואחר עורי נקפו זאת. כי שמעתי ממוז"ל שמלכות שמים נקרא זאת בעבור כי אין לשום דבר חיות רק מנקודה זאת הפנימיות כו'. והכלל כי השי"ת נותן חיות לכל דבר כדכתיב ואתה מחיה כו' אך שיש דבר שמתגלה בו יותר ויש דבר שנסתר בחיצוניות יותר. ובהסיר הקליפה אשר סובבת הפנימיות מתגלה סוד הפנימי, וזהו שכתוב במדרש סוד ה' ליראיו לכן אחר המילה כתיב וירא אליו שנתגלה לו ה' בכל מקום כדכתיב מלא כל הארץ כבודו ורק מי שאינו נימול אינו יכול לראות הפנימיות. ואחר עורי נקפו זאת כנ"ל. והפסוק משבח לאברהם אע"ה וירא כו' יושב פתח האהל, כי אף שנתגלה לו כ"כ ישב אצל הפתח והאמין כי איננו כדאי להסתכל בשכינה ולא היה מצד חסרון התלהבות כדכתיב כחום היום. והאמת כי אדרבא מי שאינו כראוי צריך להתחזק

במדרש תנחומא (וירא א) **בחול י"ח ברכות ובשבת שבע כו'.** וז"ל המדרש, אתה מוצא י"ח ברכות מתפללין

בכל יום ואינן כולן לשבחו של הקב"ה אלא שלש ראשונות ושלש אחרונות, ושתיים עשרה ברכות כולן לצרכו של אדם, ולפיכך אין מתפללין בשבת שמונה עשרה, שאם יהיה חולה בתוך ביתו נזכר ברופא חולי עמו ישראל והוא מיצר, והשבת ניתנה לישראל לקדושה לענג ולמנוחה ולא לצער, לכך מתפלל שלש ברכות ראשונות ושלש אחרונות והמנוחה באמצע כו'.

טעם שהשכינה נקראת זאת

ובמדרש רבה ואחר עורי נפקי זאת, וז"ל המדרש (מח, ב) **אחר זמכשרי אחזה אלזה, אמר אברהם אחר שמלתי עצמי הרבה גרים נקפו** (- נאספו), **באים להרבך בואת הברית (ברית המילה), זמכשרי אחזה אלזה,** (על ידי שמלתי את ברית המילה זכיתי לגילוי אלוק), **אלולי שעשיתי זאת מהיכן היה הקב"ה נגלה עלי - וירא אליו ה'.** בא לבאר מהו ביאור ענין זאת שקאי לפי המדרש על המילה, **כי שמעתי ממוז"ל שמלכות שמים נקראת "זאת" בעבור כי אין לשום דבר חיות רק מנקודה זאת הפנימיות כו',** והיא השכינה הקדושה, מידת המלכות שהיא המשפיעה שפע לכל הנבראים, והשראת השכינה היא האור הממלא כל העולמות והיא בחינת הנקראת "ממלא כל עלמין" והיא הנמצאת בכל מקום, וכל החיות שיש בכל מקום אין זו אלא מהנקודה פנימית שבאותו מקום, דהיינו השכינה שנמצאת בכל מקום, ולכן שייך לומר עליה "זאת" בלשון נוכח [כמו זה א-לי ואנוהו] כי היא נמצאת בכל מקום, וכלשון הכתונת פסים (סו"פ שמיני) בשם הבעל שם טוב "כי השכינה נקראת זאת כי כל דבר שרואה הוא חלק השכינה".

החילוק בגילוי
השכינה הוא
מצד הנברא

והכלל כי השם יתברך נותן חיות לכל דבר, כדכתיב ואתה מחיה כו', שמחיה תמיד בכל רגע את כל הנבראים, ואיתא במדרש⁴ אל תקרי מחיה אלא מהוה, היינו שנותן כל רגע חיות, ו"אתה" הוא בחינת מלכות שמים שבה רמוז א"ת שהן אותיות הא"ב שהם השכינה וז' הם כנגד ה' מוצאת הפה כביכול, **אך שיש דבר שמתגלה לו יותר, ויש דבר שנסתר בחיצוניות יותר,** היינו שמצד השכינה אין נ"מ וכבודו מלא עולם, ורק מצד המקבלים יש את חילוקי המקומות שבהם נתגלה אור אלקותו ית', דהיינו שיש מקום שהתלבשות השכינה נגלה יותר ויש מקום שנסתר יותר בחיצוניות, דהיינו שאע"פ שעצם נקודת מלכות שמים שנמצא בכל מקום מצד הקב"ה ומצד השכינה אין נפקא מינה, מכל מקום מצד גילוי אור אלקותו להנבראים יש חילוק, שיש מקום שיש פחות הסתר (כמו א"י) ויש מקום שיש יותר הסתר (חו"ל), ואף בא"י עצמו יש כמה דרגות, שבירושלים יש יותר גילוי שכינה וכו'.

בהסיר הקליפה
מתגלה האמת
שהיא השכינה

ובהסיר הקליפה אשר סובבת הפנימיות, והיא גורמת ההסתר, ומהותה היא קליפה שהיא רק בחיצוניות הפרי ולא בפנימיות, ומיד בהסירה מתגלה המציאות האמיתית, **מתגלה סוד הפנימי, וזה שאיתא במדרש "סוד ה' ליריאיו",** וז"ל המדרש (בר"ר מט, ב), סוד ה' ליריאיו ובריתו להודיעם, איזהו סוד ה' זו מילה, שלא גלה אותה אדם עד עשרים דור, עד שאמר אברהם ונתנה לו, שנאמר "ואתנה בריתי ביני ובינך". למדנו, שהמילה אינה מביאה מציאות חדשה לעולם, שהרי אור א"ס נמצא בכל מקום ובכל זמן, רק שבאדם יש את קליפה החיצונית שמסתירה על האדם מלראות מציאות זו, ובשעה שמסירים את המילה שהיא הקליפה החיצונית סרה ממנו גם הקליפה הפנימית והרוחנית, וממילא נתגלה לו מציאות ה' שבכל מקום ממש.

וכלשון השפ"א בלקוטים וירא "כי המילה להתגלות נקודה חיות הפנימיות שבכל דבר... רק ערלה דחפאי על הברית ולכך מסירין הכיסוי ונגלה הפנימיות, וזה שכתוב וירא אליו שנתגלה הפנימיות, כמו שכתוב בתרגום ואתגלי, שנתגלה השורש שבכל דבר". וכדאי' בזוה"ק (וירא צח, ב), "וירא אליו, אמר רבי אבא עד לא אתגזר אברהם הוה אטיס, כיון דאתגזר אתגלי כלא ושרא עליה שכינתא בשלימו כדקא יאות".

לכן אחר המילה כתיב "וירא אליו", שנתגלה לו ה' בכל מקום, [דהיינו התגלות זו היתה בדרך ממילא על ידי הסרת החושך שהיא הערלה], **כדכתיב "מלא כל הארץ כבודו", ורק מי שאינו נימול אינו יכול לראות הפנימיות ואחר עורי נקפו זאת כנ"ל.**

הנימול יש לו כח
לראות פנימיות
העולמות שהוא
אלקות

והפסוק משבח לאברהם אביו ע"ה "וירא כו' יושב פתח האוהל", כי אף שנתגלה לו כל כך, ישב אצל הפתח והאמין כי איננו כדאי להסתכל בשכינה, שסבר שעדיין עומד בפתח הקדושה, מרוב ענוותנותו המרובה, **ולא היה מצד חסרון התלהבות, כדכתיב "כחום היום",** שהרי אברהם היה כל כולו מיוחד להשם יתברך "שאין לו הרגש שלא יהיה בטל לאהבת בוראו" כמ"ש בליקוטים (השמטות לפרשת לך לך א ד"ה מו"ז),

זהירות מענווה
פסולה

[4] אינו ידוע מקורו הראשון, ומובא בתניא שער היחוד והאמונה פ"ב וז"ל, כ"ש וק"ו בבריאת יש מאין שהיא למעלה מהטבע והפלא ופלא יותר מקריעת ים סוף, על אחת כמה וכמה שבהסתלקות כח הבורא מן הנברא חס וחלילה ישוב הנברא לאין ואפס ממש, אלא צריך להיות כח הפועל בנפעל תמיד להחיותו ולקיימו, והן הן בחינת אותיות הדבור מעשרה מאמרות שבהם נבראו, ועל זה נאמר ואתה מחיה את כולם אל תקרי מחיה אלא מהוה דהיינו יש מאין ואתה הן בחינת האותיות מאל"ף ועד תי"ו, והה"א היא ה' מוצאות הפה מקור האותיות, ובהגהות הרמ"מ (השני) מליובאוויטש ציין לזה עוד דבפרדס ש"ו פ"ח איתא ג"כ ואתה מחיה את כולם ופי' רז"ל ואתה מהווה לכולם, ובראשית חכמה שער הקדושה ספ"ז איתא "כדפירשו ז"ל ואתה מחיה ואתה מהווה", וכן הוא ג"כ בשל"ה שער האותיות מאמר נ"ד (מח, ב) ושם אות ס (ע, א) (מו' באג"ק שלו חי"ל ו' תתקנ"ו).

והאמת כי אדרבה מי שאינו כראוי צריך להתחזק ולהתקרב להשם יתברך, שהוא מקרב גם רחוקים, רק אברהם אבינו ע"ה לפי גודל כחו היה שפל בעיניו. מי שלומד דברים אלו יכול לטעות ולומר אולי אלך גם אני בדרכו של אברהם אבינו ע"ה לאחוז את עצמי לאפס ואין ממש, ועל זה אומר רבינו שדרך זו טובה רק למי שבאמת בדרגה גבוהה והוא מקטין את עצמו, משא"כ מי שהוא באמת בדרגה פחותה שיושב אצל הפתח, אזי עבודתו היא להתחזק לדעת עד כמה חשוב אצל הקב"ה כל פעולה שעושה וצריך להתחזק ולא להשפיל עבודתו ח"ו, וכדברי הבע"ש טוב הק' על הפסוק (תהילים י, ג) "כי הלל רשע על תאוות נפשו", שהאדם משפיל בדעתו ומחשבותיו את עצמו כדי שיוכל למלאות תאוותו לפי שפלות הערך שחושב בה את עצמו, אבל מי שעובד את השם יתברך אע"פ שמכיר את מקומו ויודע שמצד עבודתו אינו חשוב כלום, יודע הוא שמצד מה שהוא איש ישראל הוא חשוב אצל הקב"ה עד אין קץ ואין תכלית, וגם עבודתו חשובה לפניו, וזהו כוונת רבינו, ובפרט זה אנו צריכים לא להתרשל ולא להרבות ענווה פסולה על חשבון עבודת ה', ורק שאחרי שעובדים את ה' צריכים לדעת שהכל מתנה משמים ואין זה מכוחינו כלל.

ענין התפילה
בחול

ואיתא וירא (סוטה יד, א) **לבקר את החולה, דכתיב** (שיר השירים ב, ה) **חולת אהבה כו', כי בודאי צריך האדם לבקש לקרב גם גופו וכל איבריו להקדושה, והוא ענין התפלה בחול, כי זה ענין התפילה שמקרבם גם הגוף להקב"ה, ולכן מבקשים בה גם על עניני הגוף, פרנסה ורפואה ושאר צרכים, והרי רמ"ח איברים ושס"ה גידין הם כנגד רמ"ח מצוות ושס"ה לא תעשה, וכן כנגד רמ"ח איברי הנשמה ושס"ה גידיו, ולכן תפלת ימי החול ענינה העלאה מלמטה למעלה, כמו שאנו אומרים לאחר תפילת שמו"ע מזמור "לדוד אליך ה' נפשי אשא" דהיינו נפשי אשא לשרשה להקב"ה, וכדאיתא בספה"ק (שערי קדושה ח"ב ש"ג) שח"י ברכות דשמונה עשרה הם מכוונים כנגד ח"י חוליות השדרה שמחזיקים ומחיים את כל הגוף, ותכלית התפילה היא ליחד כולם להקב"ה.**

על ידי שמשליך
גופו בביטול
רק לעשות
רצון בוראו
זוכה להתגלות
אלוקות בגוף ג"כ

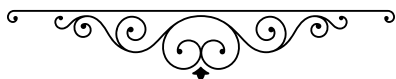
אבל יש דרך אחר לאדם גדול וקדוש [שת"ח הוא בחינת שבת בכל ימות השבוע] שבוש לבקש התקרבות גופו, כמו שכתוב (בראשית יח, כז) **"ואנכי עפר ואפר"**, שהרי שורש הגוף הוא עפר כמאמר הכתוב (בראשית ג, יט) **"כי עפר אתה ואל עפר תשוב"**, ולכן מגודל התקרבותו להשי"ת בוש לבקש התקרבות גופו, ואין הכוונה דווקא שבוש לבקש על התקרבות גופו, אלא שבוש לבקש על התקרבותו להקב"ה, מפני שאינו מבקש את טובת גופו אלא דבר אחד הוא רוצה - "לעשות רצונך אלקי חפצתי" (תהילים מ, ט), וכשאדם רוצה רק לעשות רצון ה' הוא זוכה לסיום הפסוק "ותורתך בתוך מעי", שמתקדשים גם כוחותיו הפנימיים שבתוך גופו.

הישיבה בפתח
רומז על השלכת
צרכי גופו

ועל ידי שיושב בפתח [שזו פעולה המראה על השתוקקות, ועל הנחת צרכי הגוף שיש לו בביתו], ומשליך גופו ונפשו, ומשתוקק רק לעשות רצון בוראו - וכמו בשבת קודש דכתיב (ישעיה נח, יג) **"ממצוא חפצך" כו', על ידי שמתגלה בשבת קודש הארה יתירה צריך האדם לשכוח עניני גופו, ונתקן רק בקשה למנוחה "וטהר לבנו" כו' - רק ממילא בוודאי האדם שנזכר לפני השי"ת, (עתה חוזר לתיבות "ועל ידי שיושב בפתח ומשליך גופו ונפשו") ממילא כתיב** (תהילים לד, י) **"אין מחסור ליריאיו", גם מחסור גשמי, מכיון שיש לו לאדם קרבת אלוקים והרי הקב"ה הוא תכלית השלימות, על כן בדרך ממילא "אין מחסור ליריאיו". שנתרפא גופו ומתמלאים כל צרכיו הגשמיים, אבל הוא עצמו צריך בשבת לבקש רק דבר אחד והוא קרבת אלוקים, ועוד יותר - רק שיתמלא רצונו יתברך.**

הטעם שתפלת
שבת מרפאת
אף בלי תפילה
מסויימת

וממילא מי שיש לו חולה מתרפא על ידי תפלת שבת גם כן, אף שאיננו מתפלל עליו, כי המתפלל מתקרב להשי"ת על ידי התפילה, וממילא כל חסרונותיו הרוחניים מתמלאים וממילא גם כל חסרונותיו הגשמיים שהם מכוונים כנגד החסרונות הרוחניים - מתמלאים, וידוע שהיו צדיקים שכשהיו להם חסרונות גשמיים נכנסו לביהמ"ד ופתחו את התהילים במזמורים המבקשים על מילוי צרכיהם הרוחניים, כגון במזמור מ"ב "כאיל תערוג על אפיקי מים" כו', ואע"פ שרק על זה היה כל תפלתם ותשוקתם, מכל מקום נענו בדרך ממילא גם על צרכיהם הגשמיים. וזהו ענין לבקר את החולה מלשון ביקור שמורה על דרישה וחקירה דהיינו על גילוי הנקודה הפנימית⁵, כי מנקודה הפנימיות נמשך חיים ורפואה לכל הדברים הנשרשים שם. יזכנו הקב"ה שזנכה לעבוד בכל גופינו נפשינו ורוחינו לעשות רצונו ולעבדו בלכב שלם ועל ידי זה נזכה להגאולה בקרוב בב"א.

[5] ע' תפארת יהונתן (על ויקרא א, ג): אם עולה קרבנו מן הבקר זכר תמים יקריבנו. והיינו לשון ביקור. וזהו נ"ל מטעם דהאדם המביא קרבן צריך להיות חוקר ובודק במדות ובמעלות אלוקית ורוצ' להבין שבילי ה' אשר מבילי אפש' ביד האדם לבוא אל תוכן האמת זולתם, וזהו ל' ביקור ולכך אמר מן הבקר. וראה (34) ספר תולדות יעקב יוסף (הקדמה אות א) שכתב: מבואר בכתבים (שער המצות פרשת ויחי) כי סבת חולה נמשך מחמת העדר וחסרון שער החמישים, שהוא יסוד אבא, לכן חולה גי' מ"ט, ועל ידי ביקור נמשך שער נ' וחזר דפ"ק לאיתנו יעו"ש.

וירא תרל"ד

עצתו של ממרא, הנסיון ושכרו

זכה להתקרב ונגלה בחלקו, והיתה לו שייכות על ידי זה הריחוק עצמו. והוא ללמד לכל איש ישראל שאין אדם יכול לעשות דבר רק על ידי שמתבטל לכלל ישראל, וצריך לגמור בדעתו שאם יהיה כבוד שמים יותר בחבריו, הוא מבטל עצמו כל אשר לו, ועל ידי זה יוכל למצוא מקום תמיד. וזה שאיתא מי שממעט כבוד עצמו ומרבה כבוד שמים כבוד שמים מתרבה וכבודו מתמעט, והוא כנ"ל.

באלוני ממרא. שנתן לו עצה על המילה כו'. ולמה נכתב זה, ומה שבח לממרא שהשיאו למול, כי מה אכפת ליה, אך ודאי הבינו כי על ידי המילה שנכרת ברית להיות מיוחד הוא וזרעו להשי"ת, להיות נבדל מכל האומות, ולזאת לא הסכימו ענר אשכול. אבל ממרא האמין כי כך צריך להיות, ושאינו כדאי להתדמות אליו, והסכים עמו, אף שידע שיתרחק על ידי זה, ועל ידי זה דוקא

באלוני ממרא. שנתן לו עצה על המילה כו'. וז"ל המדרש (ב"ר מב, ח) בשעה שאמר הקב"ה לאברהם לימול, הלך ונמלך בשלשת אוהביו, אמר לו ענר כבר בן מאה שנה אתה, ואתה הולך ומצער את עצמך, אמר לו אשכול מה אתה הולך ומסיים את עצמך בין שונאך, אמר לו ממרא אלקיך שעמד לך מכבשן האש ובמלכים וברעבון, והדבר הזה שאמר לך למול אין אתה שומע לו, אמר לו הקב"ה אתה נתת לו עצה למול, חייך שאיני נגלה עליו לא בפלטין של ענר ולא בפלטין של אשכול אלא בפלטין שלך, הדא הוא דכתיב וירא אליו ה' באלוני ממרא. עכ"ל.

והטעם שאברהם נמלך באוהביו, הוא כי דאי' במדרש שמל את בני ביתו לא בדברי גזירה וציווי, אלא משכם בדברים בדברי הסבר ושכנוע כדי להביא להם את הבחירה להבין ולקבל את דבר ה', וכדי לראות איך יקבלו בני ביתו את הנסיון, הלך והתייעץ בשלושת אוהביו אלו כדי לקחת מהם עצה ולראות מה יאמרו על זה, למרות שלא היה לו שום ספק בוודאי אם לעשות את רצון הבורא.

מה היה אברהם
נצרך לעצת
ממרא

ולמה נכתב זה, ומה שבח לממרא שהשיאו למול, כלומר וודאי שהיה ממרא מיוחד מבין שלושת רעי של אברהם אבינו, שהרי שנים הראשונים הניעו אותו מלמול, ורק ממרא השיאו עצה למול ושכנעו לשמוע רק בדבר ה', ואע"פ שבודאי לא היה לאברהם ספק בכך אם למול או לא, מכל מקום ממרא חשב מחשבה טובה ועשה מעשה טוב במה שהשיאו למול, אלא קשה מה השבח הגדול על זה **כי מה אכפת ליה**, שהרי לא הוא היה צריך למול את עצמו.

ענין הברית
הוא להיות ניכר
ומובדל להשי"ת

אך ודאי הבינו כי על ידי המילה שנכרת ברית להיות מיוחד הוא וזרעו להשי"ת, להיות נבדל מכל האומות, כלשון הספר החינוך (מצוה ב'), לפי שרצה השי"ת לקבוע בעם אשר הבדיל להיות נקרא על שמו, אות קבוע בגופם, להבדילם משאר העמים בצורת גופם, כמו שהם נבדלים בנפשותם, אשר מוצאם ומובאם איננו שוה עכ"ל, ואע"פ שכתוב במתן תורה (ויקרא כ, כז) "ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי", מכל מקום שורש הכח הזה להיות מובדל מן העמים כבר התחיל מאברהם אבינו שהיה הראש והשורש לעם ישראל, וכבר אז רצה הקב"ה להבדיל אותו מכל האומות על ידי הברית מילה, ולא רק הבדל חיצוני אלא גם הבדל פנימי, **ולזאת לא הסכימו ענר אשכול.** כי לא רצו להיות מובדלים מאברהם.

ממרא הסכים
למילה אע"פ
שיפסיד ע"ז

אבל ממרא האמין כי כך צריך להיות, ושאינו כדאי להתדמות אליו, והסכים עמו, אף שידע שיתרחק על ידי זה, ממרא ידע שעל ידי המילה יהיה אברהם מובדל בעצמותו גם ממנו שהיה עד אותה שעה ידידו וחברו, כי יתעלה לדרגה גבוהה כזו שלא יהיה שייך כלל שיתקרב אליו וממילא בהכרח הוא שיהיה מרוחק ממנו, ואע"פ

כן הסכים שימול אברהם ברצון שלם, ועל ידי זה דוקא זכה להתקרב ונגלה בחלקו, והיתה לו שייכות על ידי זה הריחוק עצמו. מאחר שידע שאברהם אבינו נהיה על ידי המילה מציאות אחרת נבדלת ומרוממת מכל העולם, ואם כן הקרבה של אומות העולם - יהיה מי שיהיה אפי' חבריו הקרובים - תפריע לו לאותה התעלות, נמצא שדווקא ההתרחקות מהם תעזור לאברהם אבינו להגיע למדרגתו, וכן עשה, ודוקא על ידי זה הגיע ממרא למדרגתו, על ידי שיעץ לאברהם אבינו את העצה האמיתית בכוונה רק לשם שמים.

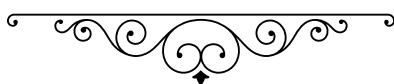
ועצת ממרא לאברהם היתה שכל אדם מחוייב לעשות למעלה מן הטבע ולהתרומם על ידי המילה להיות בבחינה שלמעלה מהטבע, כיון שהרי גם הקב"ה מתנהג עמו למעלה מן הטבע, ועל ידי זה זכה שנגלה בחלקו, ועל ידי זה זכה אברהם שתצא ממנו אומה שתהיה למעלה מן הטבע וממילא יוכלו להשפיע חיות וברכה לטבע, שהרי הם למעלה ממנו ושליטים עליו.

והוא ללמד לכל איש ישראל שאין אדם יכול לעשות דבר רק על ידי שמתבטל לכלל ישראל, וצריך לגמור בדעתו שאם יהיה כבוד שמים יותר בחבריו, הוא מבטל עצמו כל אשר לו, ממעשה דממרא יוצא לימוד לכל ישראל, שאם נדבה רוחו של אדם אותו לעשות נחת רוח להקב"ה, צריך לדעת שאין נחת רוח להבורא אם יפרד בדעתו מעם ישראל, דהיינו שיהיה בכונתו שהנחת רוח שעושה להקב"ה הוא רק מעצמו לעצמו, אלא בראשונה צריך להתבטל לכלל ישראל, וזהו על ידי שיחליט בדעתו שאינו רוצה שהכבוד שמים יהיה על ידו בדווקא - שא"כ אז נמצא שהוא רוצה לכבוד עצמו - אלא יחליט בעצמו שבכבוד שמים הוא רוצה, וממילא אם ירצה הקב"ה שהכבוד שמים יהיה מחבריו הוא מבטל עצמו לזה.

עבודת ביטול
ההנאה העצמית

וכלל גדול הוא שלפעמים רוצה אדם לעשות דבר שיהיה לו נחת רוח להבורא ב"ה, ואז מסבב הקב"ה לו בנסיון שיהודי אחר רוצה לעשות אותה הפעולה, והנסיון הוא שיתגבר על היצר הרע שאומר לו שאותה הפעולה הטובה צריכה להגמר רק על ידך, וממילא אם משהו אחר עושה זאת יש לו חלישות הדעת, אבל אם רוצה רק לעשות רצונו יתברך הוא מתבטל לעם ישראל, ונהנה מזה שיהודי אחר עושה אותה פעולה שהוא רוצה לעשות, וכך תהיה לו סייעתא דשמיא ויוכל לעשות שוב ושוב נחת רוח להקב"ה, ועל ידי זה יוכל למצוא מקום תמיד.

וזה שאיתא (במדבר רבה ד, ב) "מי שממעט כבוד עצמו ומרבה כבוד שמים מתרבה כבודו ומתמעט", והוא כנ"ל. משא"כ מי שהוא ממעט כבוד עצמו בשעה שרוצה לעשות כבוד שמים, שלא אכפת לו שיהיה כבוד שמים על ידי השני, אז כבודו מתרבה דוקא על ידי שממעט ומבטל את עצמו.

וירא תרל"ד

ביאור נסיון העקידה

אבינו ע"ה באהבתו לקיים רצון המקום הלך בשמחה לשוחטו. וכ' יחידך שבדאי ה' יכול להאמין כי יתן לו בן אחר כמו שנתן לו זה לעת זקנתו. אבל אמר לו כי אין לו עוד בן רק יצחק ושיעלהו לעולה באופן שנותן את כל זרע ישראל בעקידה זו וכל זה קיבל עליו בשמחה:

בענין העקידה קח נא כו' נראה כי מאחר שהבטיחו ביצחק יקרא לך זרע נאמר לו בלשון בקשה פ' שביקש הקדוש ברוך הוא ממנו שימחול לו המתנה ושיעלהו לעולה, וזה שבח הגדול בנסיון הזה שלא נאמר לו בלשון ציווי רק אם חפץ בדבר זה. ואברהם

בענין העקידה, קח נא את בנך יחידך אשר אהבת את יצחק כו'. נראה כי מאחר שהבטיחו "ביצחק יקרא לך זרע", נאמר לו בלשון בקשה, פירוש שביקש הקב"ה ממנו שימחול לו המתנה ושיעלהו לעולה, וזה שבח הגדול בנסיון הזה, שלא נאמר לו בלשון ציווי, רק אם חפץ בדבר זה, ואברהם אבינו ע"ה באהבתו לקיים רצון המקום הלך בשמחה לשוחטו. עומק דבריו הק' הוא, שאם הקב"ה היה אומר לו לאברהם בהחלטיות, צריך אתה להעלות את בנך יחידך את יצחק לעולה, אותה החלטה היתה מכריחה אותו בטבעו שאין עצה אחרת רק לשחוט את יצחק, ואע"פ שיש בחירה, מכל מקום יש צדיקים שהם מרכבה לשכינה ומוכרחים בטבעם לעשות דבר ה', ואין להם ברירה אחרת כלל.

ובפרט יובן על פי מה שאיתא על אברהם אבינו בפסוק "וישלח אברהם את ידו ויקח את המאכלת לשחוט את בנו", ומקשה הרה"ק רבי מנחם מנדל מרימנוב זי"ע על הלשון "וישלח אברהם את ידו" שלשון שליחה אינו שייך באדם המשתמש בידו שלו, והיה לו לומר "ויקח את המאכלת", ומתרחץ שמאחר שאברהם אבינו היה מרכבה לשכינה, וכל מה שהיה רצון השי"ת באמת - כן היה פעולת האיברים שלו מאליהן, ומאחר שרצון הקב"ה היה רק "והעלהו לעולה" ולא לשחוט את יצחק, אע"פ שהוא הבין מדברי הקב"ה שצריך לשחוט מכל מקום ידו לא רצתה ללכת לשחוט מכיון שלא זה היה רצון הקב"ה באמת, ולכן וישלח אברהם את ידו בכוח, ויקח את המאכלת לשחוט את בנו, עד שבא מלאך ומנעו - וא"כ מאחר שהקב"ה ביקש ממנו רק בלשון "נא" בלשון בקשה, לא היה לו אותו כוח שכופהו לעשות המצוה כמו במצוה שהיא חיוב, ואע"פ כן אברהם אבינו הלך בשמחה לשוחטו.

הנסיון בעקידת
יצחק כי לא היה
בלשון ציווי

ועי' בדרשות הר"ן (דרוש השישי) שכתב "ויותר רחוק הוא מעשה אברהם אבינו בעקידת יצחק, כי לא היה נמשך לו עונש כלל אם לא עקדו, כי לא צוהו השי"ת בזה והוא הבטיחו כי ביצחק יקרא לך זרע, וזה לשון הכתוב "קח נא את בנך וגו', וכבר נודע שזה המאמר אינו לשון ציווי אלא לשון בקשה, שהראה לו שיטב עייניו אם ימחול אברהם על הבטחתו ויעקוד בנו, ולו היה אברהם משיכו הן לי לא נתת זרע כי אם זה, והרי הבטחתני בו, ואיך אעשה זאת, לא נחשב לו עון ולא תשיגהו עונש מזה, ואף על פי כן לגודל אהבתו את ה', מצא את לבו לעקדו, כדי שיעשה חפץ השי"ת לבד כו' עיי"ש.

גודל מעלת
עקידת יצחק
משאר הנסיונות

ואי' בספה"ק לבאר מה הנסיון המיוחד של אברהם אבינו בעקידת יצחק יותר מכל הנסיונות, ויותר מהנסיון של אור כשדים שהפיל את עצמו לאש, כידוע שחמש מאות אנשים נשרפו בשעה שהלכו לשרוף את אברהם אבינו בכבשן האש כשניסו לשרפו מגודל החום הבוער למרחוק, ואם כן באותו נסיון מוכח כמה הסכים אברהם במסירות נפשו להשרף על קידוש שמו ית', וא"כ למה מזכירים דוקא נסיון זה של עקידת יצחק בכל יום ויום, ואע"פ שיש המתרצים שנסיון זה של שחיטת יצחק היה נגד טבעו עבודתו ומידתו של אברהם שהיא מידת החסד,

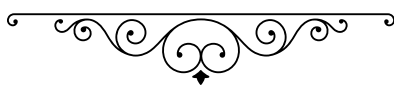
מכל מקום הרי היה זה בנו שנצטווה לשחטו ולא הוא עצמו, וא"כ עדיין נסיון דאור כשדים שהפיל עצמו במסירות נפש גדול יותר?

ומת' הספה"ק שנסיון אברהם אבינו לא היה במה שהלך לשחוט את בנו, שהרי בשאר הנסיונות - למשל באור כשדים שהסכים לשרוף את עצמו על כבוד השי"ת, לא היה חידוש כ"כ גדול כמו נסיון העקידה, כי להבדיל אלף אלפי אלפים, באומות העולם יש ג"כ אלפים ששרפו עצמם עבור אמונתם, והטעם שעושים כך הוא מכיון שכל חייהם הכניסו את נפשם בתוך האמונה הזאת, נמצא שאם יחיו בלי האמונה הזאת הרי אין חייהם חיים, אבל כאן הוא ההפך הגמור, כי אברהם אבינו כל ימי חייו היו כל פעולותיו לתכלית אחת, והיא לפרסם שמו יתברך בעולם כמ"ש "ויקרא שם בשם ה' א-ל אלקי עולם", ולא כתיב "אלקי עולם" אלא "א-ל אלקי עולם", שאין כלל עולם בלא חיות ואלקות ית', ועיקר פעולתו היה להקים עם מיוחד שיעבוד את השי"ת עד סוף כל הדורות. ואם כן, נתבונן בכך שכשהולך אברהם לשחוט את יצחק הרי זה כאילו שוחט את עם ישראל לכל דורותיו, והרי זה כאילו שוחט את יעקב אבינו ואת כל השבטים ואת משה רבינו ואת מתן תורה ואת ביאת המשיח, ואין תקומה ותקווה לעולם להיות בו אומה עובדת ה', והרי כל ימי חייו של אברהם היתה פעולתו לתקן עולם במלכות שד"י, והרי זה ממש מסירות נפש כנגד עבודת ה' שלו.

עקידת יצחק
היה מסירות
נפש אברהם
ברוחניות

ויש להבין, א"כ למה באמת לא אמר אברהם אבינו ע"ה להשם יתברך בבקשה ותחנונים, למען שמך הגדול אין אני יכול לקיים ציווי זה? אך הביאור הוא, שאברהם אבינו היה מרכבה לשכינה, וכביאור הבעל התניא (ליקו"א פכ"ג), שכמו שהמרכבה בטלה לגמרי לגבי הרוכב ואין לה רצון משל עצמה כלל, אלא להיכן שהרוכב מסיע אותה לשם היא נוסעת, כך האבות - כל אבריהם כולם היו קדושים ומובדלים מעניני העולם הזה בביטול גמור להקב"ה, ולא נעשו מרכבה, אלא רק לרצון העליון לבדו, וכלשונו הק' "כמו שאברי גוף האדם הם לבוש לנפשו ובטלים לגמרי אליה מכל וכל כי מיד שעולה ברצונו של אדם לפשוט ידו או רגלו הן נשמעות לרצונו תכף ומיד בלי שום צווי ואמירה להן ובלי שום שהייה כלל אלא כרגע ממש כשעלה ברצונו". וזה היה כל נסיונו של אברהם אבינו בעקידה, לבחון ולנסות אם הגיע לדרגה זו של מרכבה הבטלה לגמרי לגבי הרוכב, עד שאין לה שום רצון משל עצמה.

אברהם אבינו
היה מרכבה
להשכינה הק'

טעם שישראל אוכלין מתן שכרה של המאכלת

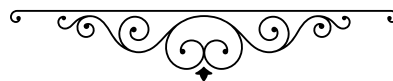
כי מעשיו נוגעין לדורי דורות, ועל ידי זה אוכלין בני ישראל מתן שכרה, על ידי שהם עזרו להאבות למעשיהם הטובים, כי בודאי כח האבות היה על ידי שכל שורש בני ישראל היה בתוכם, והכל במשפט אמת כנ"ל:

המאכלת. דרשו חז"ל שבני ישראל אוכלין מתן שכרה, וכתוב "ויקח", שאברהם אבינו ידע זה שכל מעשיו הם עצות עבור כלל ישראל, שהוא אב לכולם. וכן צריך כל אדם להתבונן

ויקח את המאכלת לשחוט את בנו. דרשו חז"ל (ב"ר נו, ג) שלשון מאכלת הוא משום שישראל אוכלין מתן שכרה, וכתוב "ויקח", שאברהם אבינו ידע זה שכל מעשיו הם עצות עבור כלל ישראל, שהוא אב לכולם, [שעל כן נקראו רק האבות בתואר אבות ולא שאר השבטים כמ"ש בגמ' "אין אבות אלא לשלושה", כי כל ישראל עבודתם הוא מכוח האבות ומידותם, וכמבואר בקדושת לוי (פ' וירא ד"ה כ)], ולכן אברהם אבינו לקח את אותה עצה להיות דרך לכל הדורות שכשאדם עושה מעשה באופן כזה, המעשה הוא באופן אחר לגמרי.

מעשה של כל
אדם נוגע לדורי
דורות לבניו
אחריו

וכן צריך כל אדם להתבונן כי מעשיו נוגעין לדורי דורות, ובאופן זה תהיה כל עבודתו, ועל ידי זה אוכלין בני ישראל מתן שכרה, על ידי שהם עזרו להאבות למעשיהם הטובים, כי בודאי כח האבות היה על ידי שכל שורש בני ישראל היה בתוכם, אע"פ שלא היו בני ישראל עדיין באותו זמן בעולם, מכל מקום שורש בני ישראל היה כלול בתוך האבות, וכשהיו ישראל גנוזים בתוך נפשו של אברהם אבינו הם השיאו לו עצה למסור את נפשו, וכמו שאומרים הספה"ק בטעם מה שאדם הראשון אחר שאכל מעץ הדעת נגזרה מיתה לא רק עליו אלא על כל הדורות - מפני שאע"פ שהם לא אכלו מעץ הדעת, מכל מקום כיון שכל הנשמות וכל הדורות היו כלולים באדם הראשון באותה שעה שהיה לו נסיון אם לאכול מעץ הדעת או לא לאכול, נמצא שכל הדורות שהיו כלולים בתוכם כולם נתנו לו את כח השלילי הזה לעבור על רצון ה', ואין לנו השגה במהות עצה זו, וכן מידה טובה מרובה כיון שהיינו כלולים באבותינו הקדושים בשעה שעשו מעשיהם טובים לכן אנו אוכלין מתן שכרם לכל הדורות. והכל במשפט אמת, כנ"ל, כן יהי רצון שיעמוד לנו זכות אבותינו הקדושים שנגאל גאולת עולם על ידי משיח צדקנו בב"א.

וירא תרנ"ה

המילה מסירה את קליפות ע' אומות

ובתורתו של ר"מ אור כתיב כו'. ובני ישראל זכו לברית מילה שהוא להסיר עור הנ"ל ונתגלה להם נקודה הפנימית אשר שם שורש הכל כנ"ל. ונקרא פתח האהל כי משם מתחיל ההתפשטות לכל הע' אומות ובני ישראל זוכין על ידי המילה להיות דביקין בפתח האהל קודם כל ההמשכות שבאים לעולם כנ"ל. ויש בכלל הבריאה עולם שנה נפש כידוע. ויש ג' בריתות. קשת בעולם. ושבת ברית בזמן שנה. ומילה בנפש:

במדרש ואחר עורי נקפו זאת כו' אחר שמלתי עצמי כו'. כי נקודה זאת היא חיות הכל וכל הנבראים נקשרים בנקודה פנימית הנ"ל. רק שהתגלות הנקודה הוא לפי חשיבות המקבלים, דכתיב סוד ה' ליראיו במד' כשתמול תקח סוד ע' נפש ע' זקנים כו'. דכתיב ויבדל בין האור כו'. ובאמת הע' אומות הם המסתירין האור והוא ההפרש בין אור לעור דכתיב ויעש כו' כתנות עור.

נקודת היסוד
תלויה כפי קבלת
עומ"ש

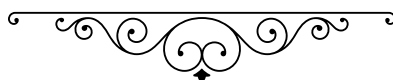
במדרש ואחר עורי נקפו זאת כו' אחר שמלתי עצמי כו'. כי נקודה זאת היא חיות הכל וכל הנבראים נקשרים בנקודה פנימית הנ"ל נקודה זו הנקראת "זאת" היא מידת היסוד שהיא התקשרות הנבראים לבוראם, והיא חיות הנבראים כמאמר הכתוב "זאת בריתי", וידוע שהברית היא היסוד, רק שהתגלות הנקודה הוא לפי חשיבות המקבלים מצד מידת המלכות שהיא מקבלת ממידת היסוד והיא כח גילוי היסוד, ההתגלות תלויה בהנבראים, דכ' סוד ה' ליראיו במד' כשתמול תקח סוד ע' נפש ע' זקנים כו', ז"ל מדרש רבה בראשית (מט, ב): כתיב (תהלים כה) סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם איזהו סוד ה' זו מילה שלא גלה אותה מאדם ועד עשרים דור, עד שעמד אברהם ונתנה לו, שנאמר ואתנה בריתי ביני ובינך א"ל הקב"ה אם תמול תטול סוד ה'. מה סוד ה', ס' ששים ו' ששה ד' ארבעה הרי שבעים, שבעים אני מעמיד ממך בזכות המילה, שנאמר (דברים י) בשבעים נפש ירדו אבותיך, מעמיד אני מהן שבעים זקנים שנא' (במדבר יא) אספה לי שבעים איש מזקני ישראל, ומעמיד אני מהן משה שהוא הוגה בתורה בשבעים לשון, שנאמר (דברים א) הואיל משה באר וגו' בזכות מי בזכות המילה שנאמר סוד ה' ליראיו.

דכתיב (בראשית א, ה) **ויבדל בין האור כו'.** ובאמת הע' אומות הם המסתירין האור והוא ההפרש בין אור לעור, דכתיב ויעש לאדם ולאשתו כו' כתנות עור ידוע שלכל אומה יש הסתרה מיוחדת, והע' אומות הם ע' הסתרות כנגד ע' מדות שבנפשות ישראל הרמוזים בשבעים נפש אשר ירדו ממצרים, והם בחשבון שבעת המידות שכל אחד מהם כלול מעשרה, וזה בחינת ע' שבעור המסתיר את הא' שהוא האור. ובתורתו של ר"מ אור כתיב כו'. ובני ישראל זכו לברית מילה שהוא להסיר עור הנ"ל, בחינה זו של טומאת הע' אומות היא טומאה הנקראת בזוה"ק "משכא דחויא" והיא הע' שבעור שנשתנית מא' של כתנור אור. אבל רבי מאיר שהיה מנשמות ישראל שלא פגמו בשעת חטא אדם הראשון, ומכיון שרבי מאיר דייק בשמא" שהוא הבי את מהותו של כל אדם על פי שמו, בוודאי ששמו היה גילוי מהותו והוא "מאיר" לעצמו ו"מאיר" לאחרים, וזה מפני שבו לא נגע חטא עץ הדעת וממילא נשארה אצלו בחינת "כתנות אור" בא'. אבל שאר נשמות ישראל שהגיע אליהם פגם עץ הדעת, קבלו מתנה שהיא מצות ברית מילה, שעל ידי שמסירים את העור של הערלה מתגלית הא' שהיא אור בא'. וכמאמר השפת אמת (לך לך תרמ"ב) "ובאמת קודם החטא הי' נתקן כל הקומה רק אח"כ כתיב ויעש כתנות עור ממשכא דחויא כידוע ומ"מ יש ג"כ כתנות אור רק שנכסה בעור הזה וביכולת האדם לתקן זה המכסה. רק במקום המילה מוכרחין להסיר הערלה ואז נתגלה האור, וזהו פריעה שהוא התגלות הפנימיות כמ"ש במד' וירא ואחר עורי נקפו זאת כו'". עכ"ל.

בע' אומות יש
ע' הסתרות
המסתירות על
האור

ונתגלה להם נקודה הפנימית אשר שם שורש הכל כנ"ל, על ידי בחינה זו של ברית מילה אפשר לזכות לשורש האור כמו שהיה קודם חטאו של אדם הראשון. ואיתא בסה"ק שבשעת הברית מתגלים ש"ע נהורין, ואומר הרה"ק הבית ישראל מגור זי"ע, שבאמת התינוק בעת מילתו שהוא בן שמונה ימים וחסר דעת כלל אין לו את הכלים לקבל את כל האורות האלו הנקראים ש"ע נהורין, רק אברהם אבינו בשעת מילתו שהיה שלם בדעה ושלם במדותיו ובמעשיו היה ראוי לקבל כל האורות נוראות ועצומות אלו, ועל ידי אברהם אבינו מקבלים כל הדורות, כל אחד לפי השיעור שמתקדש ומתטהר, וכמאמר הכתוב ואתה את בריתי תשמור כו' לך ולזרעך אחריו.

ונקרא "פתח האהל", כי משם מתחיל ההתפשטות לכל הע' אומות שאינם זוכים למתנה מיוחדת זו של ברית מילה, ובני ישראל זוכין על ידי המילה להיות דביקין בפתח האהל קודם כל ההמשכות שבאים לעולם כנ"ל לפני שמתחיל ההתפשטות לכל ע' אומות מפתח האוהל מחזיקים בני ישראל את ההארות ואינם מניחים שיתפשטו חוצה לקליפות, ומקבלים הם את כל ההארות והשפע. ויש בכלל הבריאה עולם שנה נפש כידוע איתא בספר יצירה שבפסוק והר סיני עש"ן כולו נרמז שלש בחינות אלו שהם יסוד הבריאה, ועוד כתב שם בספר יצירה דכנגד ג' בחינות אלו, יש ג' בריתות. קשת בעולם. ושבת ברית בזמן שנה. ומילה בנפש:

על ידי המילה
שומרים
ההשפעה שלא
תלך לקליפה

וירא תרנ"ה

כל הניסים שנעשים לבני ישראל הם בזכות האבות

עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה.

אין מובן הפשוט. ונראה בעזהשי"ת דכתיב נפלאותיך ומחשבותיך אלינו, כי כל המעשים והסיבות הכל עושה הקב"ה בעבור בני ישראל ובמדרש נתת ליראיך נס להתנוסס כו' ודרשו על הנסיונות. והאמת כי הניסים שנעשו לבני ישראל הוא על ידי הנסיונות של האבות כי הקב"ה עושה הכל במדה ועל ידי שנמצא בבני ישראל מסירות נפש לצאת מן הטבע לקיים מצותיו כי כל נסיון הוא למעלה מהטבע. ועל ידי זה. המשפט לעשות להם ניסים. ולהתנהג עמהם שלא בדרך הטבע. ובני ישראל אין יכולין להתקיים בלי ניסים. וראי' לזה כי אין הקב"ה עושה נס בחנם רק על ידי שאין יכולים

להתקיים בלי ניסים ונפלאות כי כל הטבע והשרים מתנגדים לנו. ולכן הקדים השי"ת לנסות אבותינו. וגם במשנה סמכו עשרה נסיונות לעשרה נסים כו'. והנה ידיעת הקב"ה הוא מראשית הדבר עד תכליתו דכתיב כי ידעתי למען כו' יצוה בניו כו'. הרי שעל ידי שישאר צדקת אברהם אברהם ע"ה לדורותיו לכן ידע אותו המקום. ודבר שאינו מתקיים עד עולם לא שייך בו לשון ידיעת המקום ב"ה, כדכתיב יודע ה' דרך צדיקים כו' ודרך רשעים תאבד שאינו דבר המתקיים כנ"ל. וזהו שכתוב עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה פי' כנ"ל על ידי הנסיונות שעמד בכולם ונעשה הכנה לנסים ונפלאות כמ"ש רז"ל מאכלת שבני ישראל אוכלין מתן שכרה כו'. לכן שייך הלשון ידיעה עתה. כי יתקיים יראתו ית' בבני ישראל לדורות עולם שזה נעשה עתה כנ"ל:

עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה. אין מובן הפשוט וכי הקב"ה לא ידע שהוא ירא אלקים והלא הקב"ה הוא בוחן כליות ולב, ונראה בעזהשי"ת דכתיב (תהילים מ, ט) נפלאותיך ומחשבותיך אלינו, כי כל המעשים והסיבות הכל עושה הקב"ה בעבור בני ישראל.

ובמדרש "נתת ליראיך נס להתנוסס" כו', ודרשו על הנסיונות. ז"ל המדרש (בראשית רבה נה א), ויהי אחר הדברים האלה והאלהים נסה את אברהם כתיב (תהלים ס) נתתה ליראיך נס להתנוסס מפני קושט סלה, נסיון אחר נסיון וגידולין אחר גידולין בשביל לנסותן בעולם, בשביל לגדלן בעולם כנס הזה של ספינה, וכל כך למה מפני קושט בשביל שתתקשט מדת הדין בעולם, שאם יאמר לך אדם למי שהוא רוצה להעשיר מעשיר למי שהוא רוצה מעני, ולמי שהוא רוצה הוא עושה מלך. אברהם כשרצה עשאו מלך כשרצה עשאו עשיר, יכול את להשיבו ולומר לו יכול את לעשות כמו שעשה אברהם אבינו, והוא אומר מה עשה, ואת אומר לו ואברהם בן מאת שנה בהולד לו, ואחר כל הצער הזה נאמר לו קח נא את בנך את יחידך ולא עיכב, הרי נתת ליראיך נס להתנוסס.

והאמת כי הניסים שנעשו לבני ישראל הוא על ידי הנסיונות של האבות, כי הקב"ה עושה הכל במדה, ועל ידי שנמצא בבני ישראל מס"נ לצאת מן הטבע לקיים מצותיו, הן באבות והן בבני ישראל שנכללו באבות, וכאמור לעיל בדברי רבינו כי כוח בני ישראל כפי השיו באבות סייע להם למסור נפשם כי כל נסיון הוא למעלה מהטבע. ועל ידי זה. המשפט לעשות להם ניסים. ולהתנהג עמהם שלא בדרך הטבע.

ובני ישראל אין יכולין להתקיים בלי ניסים. וראיה לזה כי אין הקב"ה עושה נס בחנם ואילו היו ישראל יכולים להתקיים בלי ניסים לא היה עושה להם הקב"ה נס, רק על ידי שאין יכולים להתקיים בלי ניסים ונפלאות, כי כל הטבע והשרים מתנגדים לנו דלשון הטבע הוא מלשון טובעו בים סוף מרמז על החיות האלוקית שנטבע ונעלם בתוכו, וכן לשון עולם מורה על העלם אלקותו ית', ולכן בני ישראל שכל תכליתם בריאתם הוא לגלות אלקותו ית' בעולם, וכאמור רבינו בחידושי לחנוכה תרל"ז: "חנוכה הוא נס האחרון שנעשה לנו, ע"כ יש להתחזק בזה הנס יותר כי הנה כל הנסים הנעשין לבני ישראל, הגם כי היה ביד הקב"ה לשמור את

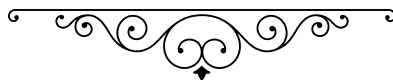
מציאות בני
ישראל היא
דווקא בנס כנגד
הטבע

בני ישראל שלא ישלטו עליהם השונאים ושלא יצטרכו לנס. אך אדרבא הוא להראות כי אין לבני ישראל קיום רק בהארות הבאים מעולם העליון למעלה מהטבע. והנסים הם מיוחדים להנהגת בני ישראל".

ידיעת הקב"ה
היא ידיעה
נצחית

ולכן הקדים השי"ת לנסות אבותינו האבות הם חלק הראש של כלל ישראל, המורכב מהאבות עד סוף הדורות שהם יחדיו קומה שלימה, ובכך שהתגברו על הנסיונות שנתנסו בהם הביאו כח זה לכל הדורות ולבניהם אחריהם. **וגם במשנה** (אבות דרבי נתן ל"ב) **סמכו עשרה נסיונות לעשרה נסים כו'.** והנה ידיעת הקב"ה הוא מראשית הדבר עד תכליתו, כדכתיב (בראשית יח יט) **"כי ידעתיו למען כו' יצוה בניו" כו'.** הרי שעל ידי שישאר צדקת אברהם אע"ה לדורותיו לכן ידע אותו המקום ידיעה זו שאמר הקב"ה **"כי ידעתיו"**, כוללת את כל הקומה שלימה של כלל ישראל מאברהם אבינו שהוא הראש עד סוף כל הדורות. **ודבר שאינו מתקיים עד עולם לא שייך בו לשון ידיעת המקום ב"ה,** ידיעת הקב"ה היא למעלה מהזמן וממילא מוכרח שאינה שייכת ונאמרת רק לזמן אחד, כדכתיב (תהילים א, ו) **"יודע ה' דרך צדיקים כו' ודרך רשעים תאבד"**, שאינו דבר המתקיים כנ"ל גם אם יש לרשע התעלות רוחנית, אין זה מתחילה ועד סוף, אין לה אחיזה וקיום והיא בטלה לאחר זמן מועט.

וזהו שכתוב **"עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה"**, פי' כנ"ל בידיעה נצחית שהיא ידיעתו של הקב"ה, על ידי הנסיונות שעמד בכולם ונעשה הכנה לנסים ונפלאות לכל ישראל עד סוף כל הדורות, כמו שדרשו רז"ל מאכלת שבני ישראל אוכלין מתן שכרה כו'. לכן שייך הלשון ידיעה עתה דהיינו ידיעה מחודשת ונצחית בכל דור ודור, כי יתקיים יראתו ית' בבני ישראל לדורות עולם, שזה נעשה עתה כנ"ל:

וירא תרנ"ו

האמת המתגלית בכח הדמיון שעל ידי האמונה

שמים אדם. פ' קריאה לשון מינוי כמו שאמרו ז"ל בפסוק ויקרא לאור יום, קריא רחמנא לנהורא ופקדיה אמצותא דיממא כו', כמו כן האדם מצוה על בחי' אדם שלמעלה בכח הדמיון והציור שלו וזה ניתן רק לבני ישראל שהם מאמינים בני מאמינים, כי זה בחי' אמונה שמאמין ומדמה בנפשו להתדבק אפילו במה שאינו רואה בעין גשמי. וכפי רוב האמונה כך מתגלה לו. והנה אחר החטא נעשה פגם בדמות אדם. ולכן על ידי הערלה נכסה זה הציור אדם. ואברהם אבינו זכה על ידי רוב אמונה שלו למצות מילה וחל עליו צלם אדם כמ"ש ז"ל שאברהם נקרא אדם אדם הגדול בענקים. וכתוב ויקרא שמים אדם ביום הבראם זה אברהם, כמ"ש ז"ל שהיה מוכן אברהם להיות אדם הראשון רק כדי שאם יקלקל אדם יבוא אברהם ויתקן וכאן אחר המילה וירא אליו כו' ונתלבשו המלאכים במלבוש אדם. והוא הנביא הראשון שכתב עליו בתורה כי נביא הוא:

במדרש ואחר עורי כו' ומבשרי אחזה אלקי. כי הנה כתיב נעשה אדם בצלמינו. אם כן יוכל האדם להכיר את בוראו מעצמותו וכ"כ המפרשים במאמר דע מה למעלה ממך. ובספר קול שמחה בפסוק נעשה כתב כי שם אדם ע"ש אדמה לעליון ע"ש. ובאמת זה עבודת האדם כפי כח הציור והדמיון אצלו יוכל להתדבק בעולמות עליונים, וז"ש בזוה"ק נודע בשערים בעלה כפום שיעורין דלבא, כפי השתוקקת ורצון האדם שמצייר תמיד בלבו להתבונן בדיקות הבורא כך נפתח לו מן השמים שערי בינה, ועל זה כתיב ביד הנביאים אדמה יד הוא כח, כמ"ש חז"ל גדול כחן של נביאים שמדמין הצורה ליוצרה כמ"ש ואראה כמראה אדם. פירוש שהקב"ה מתגלה בצורת צלם אדם על ידי הכנת האדם למטה. וכל בני ישראל מוכנים לזה כמו שכתוב לעתיד ונבאו בניכם ובנותיכם, וכתוב אדם אתם קרוין אדם. דכתיב ויקרא

במדרש ואחר עורי כו' ומבשרי אחזה אלקי. ז"ל המדרש בראשית רבה (וירא מח) ואחר עורי נקפו זאת ומבשרי אחזה אלוה, אמר אברהם אחר שמלתי עצמי הרבה גרים באו להדבק בזאת הברית, ומבשרי אחזה א-לוה, אילולי שעשיתי כן מהיכן היה הקדוש ברוך הוא נגלה עלי, **כי הנה כתיב "נעשה אדם בצלמינו"**. כלומר שהאדם נברא בצלמו ית', **אם כן יוכל האדם להכיר את בוראו מעצמותו**, כדי שיוכל האדם להכיר את בוראו עליו להכיר את חלק הבורא - החלק אלוה ממעל - שנמצא בתוכו.

וכ"כ המפרשים במאמר דע מה למעלה ממך. זה אחד מהיסודות המפורסמים והחשובים שסיד הבעש"ט הק', וז"ל (מובא בבעש"ט עה"ת בראשית אות לא) כתיב (ישעיה ו', ב') שרפים עומדים ממעל לו וגו', פירוש שרפים עומדים הם הצדיקים שבוער בלבם אהבת הבורא, הוא מחמת שממעל לו. על דרך דע מה למעלה ממך (אבות ב', א'), שתדע כי האדם חלק א-לוי ממעל, וכשהוא מדבק מחשבתו למעלה יכול לידע מה שנעשה למעלה, כי כל הדברים הנעשים למעלה עוברים במחשבתו, כמו שאמר רבי שמעון בן יוחאי ע"ה אנא סימנא בעלמא (זוהר ח"א רכ"ה א), פירוש כל המדות שמעוררים למעלה הם מתעוררים למטה בצדיק, וזהו פירוש שרפים עומדים ממעל לו (ליקוטים יקרים דף י"ז סוף ע"ד, הובא בקיצור בכתר שם טוב דף ט"ז ע"ב, ליקוטי אמרים דף י"ב ע"ב ד"ה על הר).

וראה עוד בעל שם טוב (עה"ת נח) וז"ל, וכמו שכתבתי ביאור דע מה למעלה ממך (אבות ב', א') רצה לומר ממך תדע, איזה מדה שנתעורר בכ שכן הוא למעלה. (תולדות יעקב יוסף פרשת עקב דף קפ"א סוף ע"ב וע"ג). ועוד בספר בן פורת יוסף לפרשת ויצא דף נ"ז ע"א ופרשת מקץ דף ע"ג ע"ד וזה לשונו, שמעתי ממורי כפי מחשבתו של אדם בקדושה או בקליפה כך הם העולמות שעליו מלמעלה, וכפי המחשבה כך המאורע במעשה, שעוברין לפניו, אם בעלי חיים טהורים או טמאים, והוא הדין שאר מאורעות וכו' ודברי פי חכם חן עד כאן לשונו. ובספר דגל מחנה אפרים פרשת עקב ד"ה עוד ירמוז והיה עקב וזה לשונו, שמעתי ממורי ענין לא נראה זכוב על שולחנו, כי לפי זיכוך מחשבתו כך עומדים עולמות עליו, וכך עוברים עליו ענינים בראיה ושמיעה, עיין מזה במקום אחר, ושם

על ידי המידות המתעוררות בו מבין המידות ברוחניות

כתבתי ביאור משנה דע מה למעלה ממך, עד כאן מצאתי כתוב בכתבים הנ"ל של הרב החסיד מו"ה יעקב יוסף הכהן ז"ל עד כאן לשונו.

לית אתר פנוי
ממנו ית"ש

וביאור הענין הוא כי כאשר אדם רוצה להכיר את בוראו בעודו מגושם ומרוחק ממנו ית', אזי נראה לו שהוא ית' נמצא בעולמות העליונים ומרוחק ממנו, אבל כשלומדים ספרי חסידות רואים שכל דבר שאנו רואים בעולם הכל הוא גילוי אלקותו ית', כי כל נברא הוא במהותו גילוי דבר ה' וכוח ה' והשם יתברך לית אתר פנוי מיניה, והתגלות הבורא ית"ש הוא באדם עצמו, וכאשר אדם מגלה את החלק אלוק ממעל שבו, הוא מכניע בראשונה את הגוף, והכנעה זו נעשית באופן ממילא, על ידי שמאיר את כח הנשמה בגוף ובזה גורם זיכוך החומר לגוף המגושם [כי נגלה כוח ה' שהוא שורשו וחיותו].

עבודת האדם
להתדבק
בעולמות
העליונים

ובספר קול שמחה בפסוק נעשה, כתב כי שם אדם ע"ש "אדמה לעליון" ע"ש. ובאמת זה עבודת האדם כפי כח הציור והדמיון אצלו יוכל להתדבק בעולמות עליונים, הנה לכאורה הסברא אומרת כי כח הדמיון הוא דבר מופרך לגמרי ואינו אמת, שהרי הוא נעשה מכח הבחירה של האדם המדמה לעצמו כפי רצונו, אבל כבר אמרו צדיקים "וואס זאל מען מאכן, אז די וועלט לעבט מיט דער דמיון, דער דמיון הייסט ביי זיי אמת, אין דער אמת הייסט ביי זיי דמיון, מוז מען שוין לעבן מיט דמיונות", (מה נעשה שהעולם חי בדמיונות, ולכן הדמיון נקרא אצלם אמת והאמת נקרא אצלם דמיון, וממילא מוכרחים אנו לחיות בדמיונות), וביאור מאמר זה הוא ע"ד מ"ש בסה"ק שהעוה"ב הוא האמת לאמתו, אבל העוה"ז - באותה בחינה שהוא נראה כנברא הנפרד מבוראו - הוא כולו דמיון, וגם מה שאנשים נמשכים אחר תאוות כו', הרי זה כולו מכח הדמיון המטעה אותם בדמיון שקרי כאילו הדבר נאה ונעים ונחמד, ולכן נותנים לנו רשות לצייר את האמת על ידי דמיונות, דהיינו שידמה האדם לעצמו תמיד איך אור אלקותו ית' מתפשט תמיד בכל העולמות, כמאמר הזה"ק לית אתר פנוי מיניה, ועל ידי שידמה זאת יזכה לדרגה של "דע מה למעלה ממך" שהיא לדעת ולהכיר מציאות כל העולמות העליונים, וממילא נחיה בזה האופן שהוא אמת עד שעל ידי זה הוא יתגלה בנפשותינו בפועל בבחינת ראייה ולא בבחינת דמיון.

כפי השתוקקות
האדם כך
מתגלה לו
השי"ת

וזה"ש בזה"ק (וירא ק"ג א) "נודע בשערים בעלה - כפום שיעורין דלבא", כפי השתוקקות ורצון האדם שמצייר תמיד בלבו להתבונן בדביקות הבורא כך נפתח לו מן השמים שערי בינה, ענין זה של השתוקקות מבורא הרבה בסה"ק עד כמה הוא חשוב והוא השער לה' צדיקים יבואו בו לכל דבר שבקדושה, ומבלי ההשתוקקות אי אפשר לו לאדם להתקרב לשום דרגה בעבודת ה', ולפעמים המרחק שיש לאדם מלהוציא את השתוקקותו לידי מעשה מגביר את ההשתוקקות, אם הוא רוצה באמת להתקרב להשם יתברך, והשתוקקות זו מביאה אותו למדריגה גבוהה יותר ויותר מאשר אותה המדריגה אשר הוא היה בה לפני הנפילה, כי ההשתוקקות מהותה היא התדבקות בדרגה שמשתוקקים אליה, ומכיון שכן נמצא שכאשר יש לאדם גילויים ומדריגות הרי הוא דבוק בה' רק לפי ערך הגילויים ההם, אבל כשיש לו השתוקקות הרי הוא דבוק בעצם הדבר שאליו הוא משתוקק.

בכח הנביאים
לגלות את
השי"ת בעולם
בנפש האדם

ועל זה כתיב (הושע יב יא) וְדַבַּרְתִּי עַל-הַנְּבִיאִים וְאָנֹכִי חֲזוֹן הִרְפֵּיתִי וּבִיד הַנְּבִיאִים אֲדַמָּה, יד הוא כח, כמ"ש חז"ל גדול כחן של נביאים שמדמין הצורה ליוצרה כמ"ש ואראה כמראה אדם, (יחזקאל א, כו) וְעַל דְּמוֹת הַפֶּסֶא דְּמוֹת פְּמִרְאָה אָדָם עָלָיו מְלַמְעָלָה. וזה"ק מדרש זוטא (קהלת ח) אמר ר' יודן גדול כחן של נביאים שמדמין את הצורה ליוצרה, שנאמר ואשמע (את) קול אדם (דניאל ח' ט"ז). וכתב על דמות הכסא [דמות כמראה אדם] (יחזקאל א' כ"ו) שהוא מדמה להם בדמיונות הרבה, שנאמר וביד הנביאים אדמה (הושע י"ב י"א). פירוש שהקב"ה מתגלה בצורת צלם אדם על ידי הכנת האדם למטה. זכייה זו אשר זכה הנביא הקדוש יחזקאל לראות דמות

זו של כמראה בני אדם, רמז יש בה לכל אחד ואחד, שכל אדם נוצר בציור אדם העליון על ידי עשרה כוחות הנפש שקיימים באדם אשר הם כנגד עשרת ספירות העליונים, ולא עוד אלא שכל ארבעת העולמות העליונים קיימים בנפש האדם, אצילות היא חלק הביטול המוחלט של האדם לקונו וזה חלק הנשמה שעדיין לא נפגם מכיון שאינו מלוכב בגוף, ועולם בריאה היא ביטול הישות להשי"ת על ידי התבוננות, יצירה היא לתת את הרגשת היש להשם יתברך, ועשיה היא קבלת מלכות שמים, וכן עשרת הספירות בכל עולם ובאדם, חכמה היא ביטול להשם יתברך, בינה היא התבוננות בגדלותו ית"ש בביטול היש, הו' מידות זעיר אנפין היא בחינת אהבת ה' ויראת ה' ושאר המידות, והמלכות היא בחינת קבלת עול מלכות שמים.

וכל בני ישראל מוכנים לזה, כמו שנאמר לעתיד (יואל ג, א) **וְהָיָה אַחֲרֵי־כֵן אֶשְׁפּוֹף אֶת־רוּחִי עַל־כָּל־בָּשָׂר וְנִבְּאוּ בְּנֵיכֶם וּבְנוֹתֵיכֶם וְקִנְיֵיכֶם חֲלֻמוֹת יַחְלֹמוּן בַּחוּרֵיכֶם חֲזִינֹת יִרְאוּ, וּכְתִיב** (יחזקאל לד, לא) **אֶתֶּן צִאֲנִי צֹאן מִרְעִיתִי אֲדָם אֲתֶם אֲנִי אֱלֹהֵיכֶם נֹאֵם אֲדֹנָיִי הוֹי"ה קְרוּיִן אָדָם. דְּכָתִיב** (בראשית ה ב) **זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָאם וַיְבָרֶךְ אֹתָם וַיִּקְרָא אֹתָם שְׁמֵם אָדָם בְּיוֹם הַבְּרָאָה. פִּי' קְרִיאה לְשׁוֹן מִינּוּי, כַּמ"ש ז"ל בַּפְּסוּק (בראשית א ה) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאֹר יוֹם, קְרִיא רַחֲמָנָא לְנִהוּרָא וּפְקִדִיא אֲמִצּוּתָא דִּימָמָא כו' (פסחים ב, א), הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ צִוּהוּ אֵת הָאוֹר וּמִינְהוּ עַל הַיּוֹם, כְּמוֹ כֵּן הָאָדָם מִצּוּהוּ עַל בַּחֲי' אָדָם שְׁלֹמֶעֱלָה בַּכַּח הַדְּמִיוֹן וְהַצִּיּוֹר שְׁלוֹ, שְׁבִמָּה שְׁקָרָה קִבְּלָהּ לָאָדָם בְּתוֹרָא אָדָם שֶׁהוּא מִלְשׁוֹן אֲדָמָה לְעִלּוּן מִינְהוּ וְנִתֵּן לוֹ כַּח לְדַמּוּת עֲצֻמוֹ לְעִלּוּן, וְזֹאת עַל יְדֵי שְׁקוּדָם כֹּל יֵאֱמִין בְּאֲמוּנָה שְׁלִימָה שְׁכָל כּוּחוֹתָיו הֵם מְשׁוֹרֵשׁ הָעִלּוּן וְאֵין לוֹ שׁוּם כַּח אַחֵר, וְכַח הָרַע הוּא בְּבַחֲיִנַת גִּבּוֹר, שְׁגוּבָה נִיצוּצוֹת קְדוּשָׁה מֵהַטּוֹב, אֲבָל הוּא עֲצֻמוֹ אֵין לוֹ שׁוּם מִצִּיאוֹת וְחִיּוֹת עֲצֻמִּית, וְאִזִּי הָאָדָם מְדַבֵּק אֵת עֲצֻמוֹ בְּמִצִּיאוֹת הָאֲמִיתִית וּמִקְשֵׁר אֵת כֹּל מִידוֹתָיו הַקְּדוּשׁוֹת לְשׁוֹרֵשׁ וּלְמִקְשֵׁר, בְּהִיּוֹתוֹ מִקְיִים "וּלְדַבְּקָה בּוֹ" - לְדַבְּקָה בְּדַרְכֵּיו ית' מָה הוּא רַחוּם אִף אֶתָּה רַחוּם, מָה הוּא חֲנוּן אִף אֶתָּה חֲנוּן, וּמִשְׁעַבֵּד אֵת כֹּל מִידוֹתָיו חֶסֶד גְּבוּרָה וְתַפְאֶרֶת כּו' לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.**

וזה ניתן רק לבני ישראל, שהם מאמינים כח האמונה חקוק בעומק נפשם, וכח זה ניתן להם מכח שהם בני **מאמינים**, בני אברהם אבינו ראש המאמינים שהשריש את האמונה לכל הדורות, **כי זה בחי' אמונה שמאמין ומדמה בנפשו להתדבק אפילו במה שאינו רואה בעין גשמי**, זו היא כל מהות האמונה, להאמין במה שאינו רואה בעיניו ואינו מבין בבהירות בעיני שכלו, כי מה שרואה בבירור אין זה נקרא אמונה שהרי רואה, וצדיקים הפליאו את דרגת האמונה שהיא גדולה מדרגת ראייה, ואפילו אם אדם זוכה לכל המדרגות ורואה בבהירות את הנעשה בעולמות העליונים כפי השגתו, אין מדרגות אלו מגיעות בחשיבותם לכח האמונה, כי כח האמונה הוא כח שמצד האדם עצמו, וזה עיקר הקשר של האדם להשם יתברך, וגם מפני שכח האמונה קשור לכח ההשתוקקות⁶, וכח ההשתוקקות היא ההתדבקות בעצם מי שמשתוקקים אליו - הוא ית"ש, והדרך היחידה הוא שאף ש"אין אתנו נביא אותותינו לא ראינו ואין אתנו יודע עד מה" (תהילים עד, ט), עכ"ז נתנו לנו משמים את כח האמונה שהוא גדול מנביאות וזה הוא שורש הנביאות, ועל ידי זה בסופו של דבר השם יתברך יגלה אורו לכל אחד לפי הכלים שלו ולפי מה שהוא טוב לו.

האמונה וההשתוקקות היא הדבקות בעצמותו ית'

[6] אפשר שכוונתו שמלכות שהיא האמונה נשפעת מהיסוד שהוא התשוקה. (המערכת)

התגלותו ית'
היא כפי אמונת
האדם

וכפי רוב האמונה כך מתגלה לו. והנה אחר החטא נעשה פגם בדמות אדם. ולכן על ידי הערלה נכסה זה הציור אדם, החטא דעץ הדעת הביא על האדם את הטומאה הזאת הנקראת טומאת הערלה, וכמו שאמרו אדם ראשון מושך בערלתו היה, וכשבאה הערלה "דחפיא על ברית" הרי היא מכסה על השם הוי"ה שבאדם שהוא המראה אדם שבו, ואברהם אבינו זכה על ידי רוב אמונה שלו למצות מילה וחל עליו צלם אדם, כמ"ש ז"ל שאברהם נקרא אדם (יהושע יד פסוק טו) האדם הגדול בענקים.

אברהם תיקן את
מה שקלקל אדם
הראשון

וכתיב "ויקרא שמם אדם ביום הבראם" - "זה אברהם", כמו שאמרו ז"ל (ב"ר יד, ו) שהיה מוכן אברהם להיות אדם הראשון רק כדי שאם יקלקל אדם יבוא אברהם ויתקן וז"ל המדרש: את האדם בזכותו של אברהם, א"ר לוי האדם הגדול בענקים זה אברהם, למה קורא אותו גדול שהיה ראוי להבראות קודם לאדם הראשון, אלא אמר הקב"ה שמא יקלקל ואין מי שיבא לתקן תחתיו, אלא הרי אני בורא את האדם תחלה, שאם יקלקל יבא אברהם ויתקן תחתיו. אמר רבי אבא בר כהנא, בנוהג שבעולם אדם יש לו קורה שופעת היכן הוא נותנה, לא באמצע טרקלין כדי שתסבול קורות שלפניה וקורות שלאחריה? כך למה ברא הקב"ה את אברהם באמצע הדורות, כדי שיסבול דורות שלפניו והדורות שלאחריו, אמר רבי לוי מכניסין את המתוקנת לבית של מקולקלת ואין מכניסין את המקולקלת לביתה של מתוקנת עכ"ל, וכוונת דברי המדרש הוא שאברהם היה לו את הביטול הגמור להשם יתברך, שבכך תלויה השלימות של תואר שם אדם [הנקרא על שם אדמה לעליון], ונמצא שאברהם אבינו הוא התכלית והוא שלימות שם ותואר אדם, ותכלית בריאתו הוא לתקן פגמו של אדם הראשון ולהגיע לדרגה הרוחנית הנקראת אדם.

אברהם הוא
הנביא הראשון
ונקרא עליו שם
אדם בשלימות

וכאן אחר המילה וירא אליו כו' ונתלכשו המלאכים במלבוש אדם. והוא הנביא הראשון שכתב עליו בתורה (בראשית כ, ז) "השב את אשת האיש כי נביא הוא", שמעלתו המיוחדת של נביא הוא שהוא אדם מלשון אדמה לעליון, וכמו שאיתא (ב"ר ר"פ כ"א) גדולים הנביאים שמדמין צורה ליוצרה. משמעות דברי חז"ל הוא שהנביאים יש להם את כח הציור והדמיון האמיתי, שעל ידם הם מסירים את דמיון כח הרע, ומגלים את הדמות והדמיון העליון האמיתי.

